

PIIRUN VERRAN PAREMPI

Viittomakommunikaatio tutuksi partiolaisille

Essi Alppi ja Maarit Costiander

Opinnäytetyö, kevät 2015

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus

Tulkki (AMK)

TIIVISTELMÄ

Alppi, Essi & Costiander, Maarit. Piirun verran parempi – Viittomakommunikaatio tukiksi partiolaisille. Kevät 2015, 47 s., 4 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus, tulkki (AMK).

Opinnäytetyön tavoitteena oli saada viittomille näkyvyyttä partiolaisten keskuudessa. Tavoitteena oli myös selvittää, kuinka saadaan tehokkaasti opetettua viittomia mahdollisimman suurelle joukolle. Työ toteutettiin toiminnallisena työnä yhdessä Lounais-Suomen Partiopiirin kanssa. Partiolaiset opettelivat viittomia Piiru 14 piirileirillä Hämeenlinnassa 22.–30.7.2014. Leirille osallistui 3500 eri-ikäistä partiolaista. Viittomien oppiminen mahdollistettiin tekemällä viitottua videomateriaalia partiolaisten käyttöön, ja järjestämällä viittomien opetusta leirille.

Opinnäytetyön kirjallisessa osuudessa käsitellään viittomakieltä ja viittomakommunikaation muotoja, partion historiaa ja ideologiaa, opetuksen teoriaa ja käytäntöä. Lisäksi kirjallisessa osuudessa kuvataan toiminnallista prosessia vaiheineen ja pohditaan työn onnistumista. Toiminnallinen osuus koostui materiaalin suunnittelusta ja työstämisestä, viittomien opetuksesta ja leirillä tehdystä havainnoinnista.

Videomateriaali partiolaisille sisälsi viitotun partiosanaston ja leirilaulun viitotulla puheella. Videot ladattiin videopalvelu YouTubeen, jossa ne ovat jatkossakin kaikkien käytettävissä. Viittomien opetusta järjestettiin ryhmälle partiojohtajia toukokuussa 2014. Nämä johtajat opettivat viittomat partioleirillä järjestetyllä ohjelmapisteellä. Viittomia käsittelevälle ohjelmapisteelle osallistuivat 10–12-vuotiaat lapset.

Leirillä opetuksen havaittiin toimivan ja lasten oppivan viittomat. Varsinkin leirilaulu viitotulla puheella kiinnosti partiolaisia. Viittomia leirillä opettavat johtajat suhtautuivat positiivisesti viittomiin ja se välittyi lapsiin. Leirillä saatiin positiivista palautetta videoista ja ohjelmapisteestä.

Opinnäytetyöstä on hyötyä partiolaisille, jotka voivat käyttää materiaalia jatkossa ja opetella viittomia esimerkiksi viikoittaisissa kokouksissaan. Työssä sovellettu edelleen opettamisen malli hyödyttää myös opettajia, jotka suunnittelevat viittomien tai jonkin muun aiheen opettamista laajemmalle yleisölle.

Asiasanat: partio, toimintatutkimus, viitottu puhe, viittomaopetus

SELKOKIELINEN TIIVISTELMÄ

DIAKONIA-AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutus: Viittomakieli ja tulkkaus

Tekijät: Essi Alppi ja Maarit Costiander

Opinnäytetyön nimi: Piirun verran parempi – Viittomakommunikaatio tutuksi partiolaisille

Vuosi: 2015

Sivumäärä: 47

Liitteiden lukumäärä: 4

Opinnäytetyön tarkoitus oli kertoa ihmisille viittomista.

Halusimme, että ihmiset oppivat viittomia ja tietävät niistä enemmän.

Kuvasimme viitottuja videoita ja opetimme viittomia partiolaisille.

Videoilla on partiolaisille tärkeitä viittomia, esimerkiksi leiri ja telta.

Yhdellä videolla on viitottu leirilaulu.

Videoilta kaikki voivat opetella viittomat.

Videoita voi katsoa internetissä.

Videoiden lisäksi järjestimme

viittomien opetusta.

Me opetimme viittomat partion johtajille.

Johtajat opettivat viittomia

lapsille partioleirillä.

Partioleiri Piiru14 oli kesällä 2014.

Olimme mukana leirillä

ja seurasimme viittomien opetusta.

Huomasimme,

että lapset oppivat laulun avulla viittomat hyvin.

Leirillä monet viittoivat ja

saivat tietoa viittomista.

Työstämme on hyötyä

partiolaisille myös jatkossa.

He voivat käyttää videoita

yhteisissä kokoontumisissa ja

opetella viittomia.

Asiasanat: partio, viittomat, viittomaopetus

ABSTRACT

Alppi, Essi and Costiander, Maarit

Piirun verran parempi – Signcommunication for Scouts. 47 p. 4 appendices. Language Finnish. Turku, spring 2015.

Diaconia University of Applied Sciences, Degree Programme in Sign Language and Interpreting . Degree Interpreter

The aim of this thesis was to teach signs and to spread knowledge about sign communication. The main objective was to discover effective ways to make signs visible for a large amount of people. The study was made in cooperation with The Guides and Scouts of Finland's Southwest unit.

Scouters were able to learn sign at the Regional scout camp Piiru 14 on 22.–30.7.2014. Camp gathered about 3500 participants. Before the camp they had an opportunity to learn the selected signs online from video material. Materials were released in spring 2014 and they contained signed vocabulary related to scouting and camping. Moreover, the theme song of Piiru 14 camp was translated in signed speech and filmed.

A group of scout leaders participated in the arranged sign lessons arranged. This group taught signs onwards at the camp. The actual target group of this project was the 10-12 year old scouters. At the camp, the scouts took part in several camp activities including a signing activity which was the end-result of the theses.

Based on the observation at the camp and feedback gathered during the process the following conclusions can be stated: the 10–12 year old scouters learned the signs adequately, and were especially interested in signing the song. The group of leaders reacted positively about signing and teaching sings. It can be found, that teaching signs onwards is an effective way of spreading knowledge. Secondly, signing a song motivates learning.

Key Words: scout, signed speech, teaching signs

SISÄLLYS

1 KOMMUNIKAATIOTA YLI RAJOJEN	7
2 TYÖN LÄHTÖKOHDAT	9
2.1 Toimintatutkimus	10
2.2 Havainnointi	12
3 TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ PARTIO.....	14
3.1 Organisaatio	14
3.2 Ikäkaudet	15
3.3 Partioleiri	16
3.4 Piirileiri Piiru 14.....	16
4 VIITTOMAKIELI JA VIITTOMAKOMMUNIKAATION MUODOT	17
3.1 Viittomakieli.....	17
4.2 Viitottu puhe.....	18
4.3 Tukiviittomat	18
5 MATERIAALIN TYÖSTÄMINEN	19
5.1 Sanasto	19
5.2 Piiru14 leirin leirilaulu	21
5.3 Sanasto ja laulu käytössä.....	24
6 OPETUS JA OHJELMAPISTE.....	26
6.1 Opetuksen teoriaa	26
6.1.1 Opetuksen suunnittelu	26
6.1.2 Opetusmateriaali	27
6.1.3 Opetuksen toteutus	31
6.2 Ohjelmapisteen suunnittelu	33
6.2.1 Ohjelmapisteen toteutus	34
6.2.2 Havainnointi ohjelmapisteellä.....	36
7 PARTIO KOMMUNIKAATION EDISTÄJÄNÄ.....	39
LÄHTEET.....	42
LIITEET	44
LIITE 1: Havainnointilomake	44
LIITE 2: Linkit videoihin	45
LIITE 3: Laulun sanat	46
LIITE 4: Laulun kertosäe viittomakuvilla.....	47

1 KOMMUNIKAATIOTA YLI RAJOJEN

Erilaisuus kommunikoinnissa luo usein ennakkoluuloja, koska asiasta ei ole riittävästi tietoa. Viittomia puheen tukena tai puheen sijasta käyttävän henkilön kanssa ei uskalleta puhua, koska ajatellaan kommunikoinnin olevan vaikeaa.

Viittomia on yleisesti opetettu niitä tarvitseville henkilöille ja heidän lähipiirilleen. Halusimme laajentaa tätä ryhmää. Mitä enemmän ihmiset tietävät viittomista ja käyttävät niitä, sitä pienempi on kynnys niiden opetteluun ja itse viittomiseen. Opinnäytetyömme kohderyhmänä ovat partiota harrastavat lapset, nuoret ja aikuiset, joille halusimme luoda positiivisen kuvan viittomista ja antaa välineitä lähestyä viittomia käyttäviä henkilöitä. Ennen kaikkea halusimme osoittaa, että viittominen on hauskaa.

Partio on suosittu harrastus ja Suomen suurin nuorisjärjestö, sitä kautta tavoittaa paljon lapsia ja nuoria. Partion yksi kantavista ajatuksista on rakentaa parempaa yhteiskuntaa. Meidän ja partiolaisten näkökulmasta parempaan yhteiskuntaan kuuluvat tasa-arvoisuus ja suvaitsevaisuus kaikilla elämän osa-alueilla, myös kommunikaatiossa. Partiolaiset ovat oivallinen kohderyhmä vastaanottamaan tietoa viittomista. Opinnäytetyömme keskeinen tavoite on innostaa partiolaisten yhteisöä viittomaan ja levittää tietoisuutta viittomista.

Lounais-Suomen partiopiiri järjesti kesällä 2014 piirileirin Piiru 14. Leirin myötä meille tarjoutui mahdollisuus tehdä yhteistyötä partiolaisten kanssa. Leirille osallistui noin 3500 partiolaista. Leirin suojelijaksi lupautui viittomakielinen rap-artisti Signmark, joten viittomakommunikaation läsnäolo leirillä sopi teemaan paremmin kuin hyvin. Opinnäytetyössämme kokeilimme, miten mahdollisimman moni partiolainen saisi mahdollisuuden tutustua viittomiin.

Opetimme osalle partiojohtajista viittomia, joita he opettivat leirillä nuoremmille partiolaisille. Leiriläisiä oli kuitenkin niin paljon, että rajasimme opettettävien partiolaisten ryhmäksi 10–12-vuotiaat. Heidän leiriohjelmaansa se sopi parhaiten ja siihen lisättiin ohjelmapistee, jossa opeteltiin viittomia. Opinnäytetyössämme tarkastelemme, kuinka

tällainen edelleen opetus toimii käytännössä. Arvioimme menetelmän toimintaa leirillä tekemiemme havaintojen perusteella.

Ennen leiriä teimme verkossa levitettävää viitottua materiaalia partiolaisille. Videot ladattiin YouTube -videopalveluun kaikkien nähtäväksi. Verkosta materiaali on helposti suurenkin yleisön käytettävissä. Verkosta löytyvää sanastoa voi hyödyntää opettamalla sitä esimerkiksi partiolaisten muissa kokoontumisissa.

Viittomakielen ja tulkkauksen koulutukseen sisältyy kommunikaatiopedagogiikan opintoja, joita hyödynsimme ja syvensimme tämän prosessin aikana. Suunnittelimme ja toteutimme johtajien opetukset, sekä teimme tarvittavat opetusmateriaalit. Prosessissa oli monta yhdistyvää osaa: viittomien opetus, materiaalin teko, ohjelmapisteen suunnittelu, havainnointi ja kirjallinen osuus. Näistä kaikista toisiinsa limittyvistä osista olisi saatava järkevästi kulkeva kokonaisuus. Opinnäytetyömme toiminnallinen luonne vaati toiminnalliset metodit, joten sovelsimme toimintatutkimuksen mallia.

2 TYÖN LÄHTÖKOHDAT

Keväällä 2013 Lounais-Suomen Partiopiirin Piiru14 leirin tiedotuspäällikkö Anna Mikola toi esille mahdollisuuden yhteistyöhön leirillä. Leirin suojelijaksi oli juuri pyydetty viittomakielinen rap-artisti Signmark. Kesän aikana varmistui, että hän toimisi leirin suojelijana, joten viittomakielen ja viittomakommunikaation mukana olo leirillä sopisi teemaan. Ajatus opinnäytetyön tekemisestä alkoi hahmottua.

Syksyllä 2013 aloimme pohtia opinnäytetyömme aihetta. Tiesimme, että jokaisella leirillä yleensä on oma leirilaulu. Anna Mikola ehdotti, että kääntäisimme sen viittomakielelle. Mietimme menetelmän valintaa ja muita mahdollisia materiaaleja. Halusimme myös saada perusviittomia partiolaisten käyttöön ja mietimme erilaisten fraasien tai esimerkiksi ruokalorujen kääntämistä. Alusta alkaen oli melko selvää, että materiaali ladattaisiin internetiin, josta se olisi helposti kaikkien partiolaisten löydettävissä. Halusimme myös, että materiaali on käytössä leirin jälkeenkin: näin hyöty tuotetusta materiaalista olisi pidempiaikainen. Alustava suunnitelma materiaaliksi oli leirilaulu, leiriläisen sanasto ja jokin ruokaloru tai muu partiolaulu.

Pidimme kokouksia yhdessä Piiru14 leirin ohjelmapäälliköiden kanssa. Opimme lisää leiristä ja sen ohjelmasta. Leirillä tulisi olemaan ohjelmapisteitä, joista yksi liittyisi viittomiin. Sovimme, että teemme viittottua materiaalia, jonka opetamme ohjelmapisteen vetäjille. Nämä opettaisivat sitten leiriläisille viittomat viittomapisteellä. Pääsimme siis itse mukaan hankkeeseen aktiivisina toimijoina, opettajina. Toisimme viittomia laajempaan tietoisuuteen sekä lisäisimme ihmisten kiinnostusta viittomiseen.

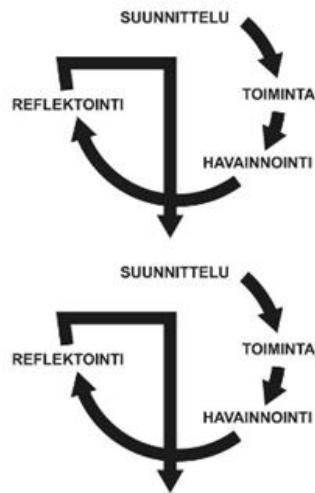
Kuten kaikki yhteisölliset hankkeet, tämäkin hanke muuttui ja kehittyi matkan varrella. Materiaaliksi valikoitui lopulta leirilaulu viitotulla suomella ja viitottu partiosanasto. Materiaalien lisäksi suunnittelimme ja toteutimme kaksi opetuskertaa ryhmälle partiolaisia ja osallistuimme viittomia käsittelevän ohjelmapisteen suunnitteluun. Seurasimme opetusta leirillä yhden päivän ajan ja teimme havaintoja opetuksen toimivuudesta.

2.1 Toimintatutkimus

Toimintatutkimus ei ole varsinainen tutkimusmenetelmä, vaan tutkimusstrateginen lähestymistapa, jonka tarkoituksena on tutkia ja samalla kehittää ihmisten yhteistoimintaa (Heikkinen 2001, 170–171). Käytimme opinnäytetyössämme apuna toimintatutkimuksen mallia, koska opinnäytetyömme on toiminnallinen työ, jossa on myös tutkimuksellista näkökulmaa. Opinnäytetyömme keskeinen tavoite on innostaa partiolaisten yhteisöä viittomaan ja levittää tietoisuutta viittomista. Tiedon jakaminen on tulevassa työssämme yksi tärkeimmistä tehtävistä. Tutustuimme ensin partiolaisiin ja heidän toimintaansa, jotta tuntisimme kohderyhmämme. Tätä kautta voimme pohtia parhaita keinoja saada viittomat ja tieto mahdollisimman suurelle joukolle.

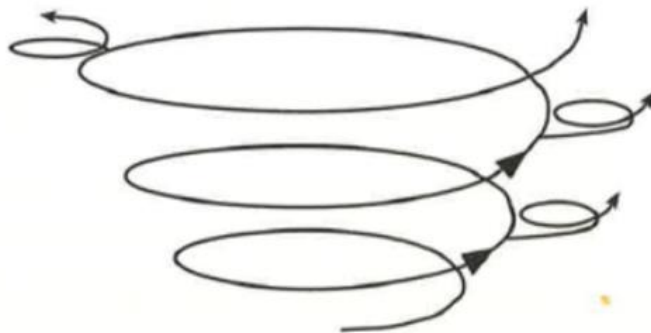
Toimintatutkimuksessa tutkija osallistuu yhteisön toimintaan ja kehittämiseen, tekee aloitteita ja pyrkii toiminnallaan vaikuttamaan siihen (Heikkinen 2001, 179). Teimme yhteistyötä partiolaisten kanssa ja osallistuimme toiminnan kehittämiseen opettamalla viittomia ja tekemällä materiaalia partiolaisten käyttöön.

Toimintatutkimuksen kehittäjänä pidetään sosiaalipsykologi Kurt Lewiniä (Kuula 2006, 33). Hän loi toimintatutkimuksen reflektiivisen kehän, jossa toiminta, havainnointi, reflektiivisyys ja uudelleensuunnittelu seuraavat toisiaan (KUVIO 1: Toimintatutkimuksen syklit). Nämä kehät, tai syklit, muodostavat toistuessaan spiraalin. (Heikkinen 2001, 176–177.) Opinnäytetyössämme hyödynsimme kehämallia opetuksissamme. Suunnitelimme ja toteutimme ensimmäisen tunnin, jonka jälkeen reflektoimme tekemäämme ja sen tuloksia. Reflektointimme perusteella suunnitelimme toisen tunnin ja toteutimme sen. Opetusten jälkeen havainnoimme leirillä opetuksen tuloksia ja teimme päätelmiä prosessin onnistumisesta.

KUVIO 1 Toimintatutkimuksen syklit (Romppanen 2013,16).

Lewinin spiraalimallia on arvosteltu kaavamaisuudestaan, joka saattaa jarruttaa tutkijan työtä, ja sitä on kehitelty eteenpäin (Heikkinen 2001, 177). Toimintatutkimuksessa on usein sosiaalinen ja yhteisöllinen ulottuvuus, joka saattaa aiheuttaa uusia tutkimusongelmia tai sivupolkuja. Näitä sivupolkuja on vaikea huomioida tutkimuksen edetessä täysin tietyn kaavan mukaan. Spiraalista on kehitetty versio (KUVIO 2: Toimintatutkimusspiraali ja sivuspiraalit), jossa nämä tutkimuksellisesti merkittävät ennakoimattomat tutkimustehtävät voidaan ottaa huomioon. (Heikkinen 2001, 178.) Opinnäytetyössämme tällainen yllättävä lisätehtävä oli ohjelmapisteen suunnitteluun osallistuminen. Se ei alun perin kuulunut suunnitelmaamme. Ohjelmapisteen toteuttaminen kuitenkin edesauttoi viittomien opettamista partiolaisille.

KUVIO 2 Toimintatutkimusspiraali ja sivuspiraalit (Heikkinen 2001, 178).

2.2 Havainnointi

Halusimme osallistua leirille nähdäksemme, miten työmme vaikutti leiriläisiin: toimiko ohjelmapiste odotetusti ja viitottiinko leirillä. Mietimme erilaisia keinoja arvioida työmme tuloksia. Opinnäytetyömme oli asetelmaltaan haastava sekä laaja ja siitä johtuen päädyimme rajaamaan sekä haastattelut että kyselyt tiedontuottamisen menetelminä pois. Havainnointi tutkimusmenetelmänä palveli tarkoitustamme hyvin, koska siinä näkisimme miten viittomia käytettiin leirillä. Havainnoimme edelleen opetusta ja viittomien käyttöönottoa.

Havainnointi voidaan jakaa eriasteiseen havainnointiin piilohavainnoinnista osallistuvaan havainnointiin. Tutkijan rooli ja havainnointimahdollisuudet määrittelevät osallistumisen asteen. Piilohavainnoinnissa tutkittavat eivät tiedä, että heitä havainnoidaan. (Grönfors 2001,129.) Ohjelmapisteellä kävijät eivät olleet tietoisia havainnoinnista. Ohjelmapiste oli ulkona ja vetäjien lisäksi paikalla kävi myös muita aikuisia, kuten huoltojoukkoja tai katselijoita. Leiriläiset eivät tieneet, keitä me olemme, vaikka leirillä tehtävästä opinnäytetyöstä olikin informoitu etukäteen. Ohjelmapisteen pitäjät, joita olimme opettaneet, olivat kuitenkin tietoisia läsnäolostamme ja sen syistä. He eivät kuitenkaan tieneet tarkalleen, mitä olimme tulleet havainnoimaan. Havainnointiin kuului myös vapaa keskustelu, jonka pohjalta kirjasimme toisen käden havaintoja. Yksi vetäjistä oli esimerkiksi nähnyt leirilaulun kertosaettä viitottavan alaleireissä. Havainnointimme oli sekä piilohavainnointia että osallistuvaa havainnointia. Emme kuitenkaan puuttuneet ohjelmapisteen tapahtumiin esim. korjaamalla viittomia, koska emme halunneet vaikuttaa opetukseen. Osallistuimme ainoastaan keskustelemalla tai näyttämällä muutamia viittomia kysyttäessä. Vastasimme myös viittomakommunikaatiota koskeviin muutamiin kysymyksiin.

Havaintoja voidaan dokumentoida mm. videoimalla, äänittämällä, valokuvaamalla tai tekemällä muistiinpanoja (Jyväskylän yliopisto i.a.). Pohdimme eri vaihtoehtoja, ja päädyimme käyttämään tallennusmenetelmänä kirjallista dokumentointia. Kameran ja muiden tallennuslaitteiden läsnäolo olisi saattanut vaikuttaa havainnoitaviin ja halusimme pysytellä mahdollisimman näkymättömissä. Havainnoimme leirin tapahtumia systemaattisesti: teimme havainnointilistan (LIITE 1: Havainnointilomake), johon kirjasimme etukäteen ilmiöitä tai asioita joita kuvittelimme leirillä tapahtuvan viittomiin liittyen.

Otimme mallia havainnoinnissa käytettävästä ”tsekkaukslistasta” (Hirsjärvi ym. 2001, 201–203). Lista auttoi meitä jäsentämään ajatuksemme etukäteen ja tekemään nopeita merkintöjä.

Havainnointi vaatii yleisesti tutkittavilta luvan, usein tutkittavien huoltajilta tai tutkittavaan olennaisesti liittyvän tahon luvan (Grönfors 2001, 132). Leiriläisten kuvaamiseen tai äänittämiseen olisi tarvinnut erillisen luvan, koska tällöin havainnoitava on tunnistettavissa. Allekirjoittamalla leirin ilmoittautumiskaavakkeen leiriläiset ovat antaneet luvan kuvaamiseen ja muuhun tallentamiseen. Kuvaaminen oli kuitenkin mahdollista kieltää erillisellä ilmoituksella järjestäjille, meidän oli mahdotonta tietää kenellä ei ole kuvauslupaa. Kaikille leiriläisille toimitetussa leiriläisen kirjassa kerrottiin leirillä tehtävästä havainnoinnista ja siellä tehtävästä opinnäytetyöstä. Lupa-asiat siis puolsivat kirjallista havainnointia. Menetelmän valitseminen oli myös rajauskysymys. Kuvamateriaalin analysointi olisi vaatinut kenties enemmän resursseja, emmekä voineet opinnäytetyön tekemiseen varatun ajan puitteissa enää lisätä työmääräämme. Yhteistyökumppanimme hoiti lupa-asian ja siitä tiedottamisen (Anna Mikola, henkilökohtainen tiedonanto 20.5.2014).

Työn jatkuvaa arviointia varten käytimme Google Drive -pilvipalveluun jakamaamme Google Docs -asiakirjaa arviointipäiväkirjana. Arviointipäiväkirjaan voidaan kirjata lyhyitä väliaikaisraportteja edistyksestä tai ongelmakohtista (Robson 2001, 20). Opinnäytetyön kirjallisen osan tekeminen helpottuu, kun muistiinpanot ovat selkeitä ja yhdessä paikassa. Kirjoitetuista muistiinpanoista saa helposti pääkohdat esiin ja niitä on helpompi vertailla. Kirjoitusvaiheessa keräsimme kaiken aineiston yhteen ja vertailimme havaintojamme keskustelemalla ja tekemällä kokoavia muistiinpanoja. Jaettu Google Docs -asiakirja ja Skype yhteys mahdollistivat myös samanaikaisen tekstin muokkauksen, vaikka emme fyysisesti olleet samassa tilassa. Tämä työskentelytapa osoittautui erittäin toimivaksi ja tehokkaaksi. Teimme lähes koko opinnäytetyön tiiviissä yhteistyössä ja kirjoitimme raportin yhdessä jakamatta sitä osiin.

3 TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ PARTIO

Partion on perustanut englantilainen Robert Baden-Powell. Hän halusi kokeilla kehittämäänsä kasvatusjärjestelmää Brownsean saarella järjestämällään historian ensimmäisellä ”partioleirillä” heinäkuussa 1907. Baden-Powellin partiokasvatuksen ideologia voidaan kiteyttää neljään pääelementtiin: optimismi, avarakatseisuus, aktiivisuus ja vastuullisuus. (Niilo-Rämä 2008, 22–32.)

Baden-Powellin ajatusten mukaisesti partio pyrkii kasvattamaan jäsenistään kunnan kansalaisia, jotka rakentavat parempaa yhteiskuntaa ja tavoittelevat maailmanrauhaa. Nykyaikaisen partioliikkeen kasvatustavoitteissa on neljä näkökulmaa: suhde itseen, toisiin, yhteiskuntaan ja ympäristöön. Partioliikkeen kasvatukselliset tavoitteet muuttuvat ajan mukana; se on sidoksissa kulttuuriin ja yhteiskuntaan. (Niilo-Rämä 2008, 51.)

Partiossa oppii taitoja, tietoja, asenteita ja arvoja, jotka auttavat yksilöä luottamaan omiin kykyihinsä ja toimimaan yhteiskunnassa. Luonnossa oleminen, seikkaileminen ja elämykset ovat partion parasta antia. Näitä tarjotaan viikoittaisissa tapaamisissa, retkillä, leireillä, partio-taitokisoissa, vaelluksilla sekä muissa yhteisissä tapahtumissa. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry i.a.a.)

3.1 Organisaatio

Nykypäivänä partio on suosittu harrastus, maailmanlaajuisesti jäseniä on noin 45 miljoonaa (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry i.a.b). Suomessa partion harrastajia on noin 60 000. Suomen partiolaisten yhdistyksen nimi on Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry, joka on maailman partioliikkeen edustaja Suomessa. Suomen Partiolaiset jakaantuu partiopiireihin, joita on kymmenen. Opinnäytetyömme tehtiin yhteistyössä Lounais-Suomen partiopiirin kanssa, jossa on noin 11 000 jäsentä. Partiopiirit jakaantuvat lippukuntiin, jotka ovat partion paikallisyhdistyksiä. Lippukuntien sisällä on toimintaryhmiä. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry i.a.c.)

Partioon olennaisesti kuuluva asia on viikoittainen toiminta, eli kokoukset. Kokoontumispaikkaa kutsutaan partiokoloksi. (Niilo-Rämä 2008, 139.) Nuoremmat partiolaiset kokoontuvat lippukunnan kololla kerran viikossa oman ryhmänsä kanssa. Näissä tapaamisissa harjoitellaan yhdessä erilaisia taitoja ja tehdään jotakin mielekästä ja mukavaa. Tapaamisia eli kokouksia on vetämässä aina johtaja, joka suunnittelee yhdessä ryhmän kanssa heille mielekästä tekemistä. Johtajat eivät välttämättä kokoonnu säännöllisesti, jos he eivät toimi nuorempien ryhmänjohtajina. He osallistuvat lippukunnan muuhun toimintaan esimerkiksi suunnittelemalla ja toteuttamalla leirejä ja muita tapahtumia. Johtajat ylläpitävät lippukunnan kaikkea toimintaa. Johtajajäisten partiolaisten panostus onkin tärkeää lippukunnalle. (Niilo-Rämä 2008, 194–195.)

3.2 Ikäkaudet

Partiotoiminnassa harrastajat on jaettu ikänsä perustella ikäkausiin. Nuorin ikäkausista on 7-9-vuotiaat sudenpentut, 10–12-vuotiaat ovat seikkailijoita, ja 12–15-vuotiaat ovat tarpoja. Samoajat ovat iältään 15–17-vuotiaita ja 17–22-vuotiaat ovat vaeltajia. Kaikki yli 22-vuotiaat ovat aikuisia. Samoajat, vaeltajat ja aikuiset toimivat viikoittaisten sudenpentu ja seikkailijaryhmien johtajina tai muissa lippukunnan tehtävissä. (Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry. i.a.d.)

Jokaiselle ikäkaudelle on erilaista, kyseiselle ikäkaudelle sopivaa ohjelmaa. Esimerkiksi seikkailijat keräävät taitomerkkejä muun ohjelman lisäksi. Taitomerkkejä on mahdollista saada opituista taidoista ja tiedoista. Yksi näistä taitomerkeistä on Sisumerkki. Merkin tavoitteena on tutustua sisupartiotoimintaan ja sellaisen henkilön elämään, jolla on jokin vamma. Sisupartiolaiset ovat henkilöitä, jotka tarvitsevat erityistä tukea esimerkiksi vamman takia. Seikkailijan yksi tehtävä on opetella viitottu laulu tai viesti, jotta hän saa merkin. (Suomen partiolaiset – Finlands scouter ry. i.a.e.) Opinnäytetyömme tarjoaa partiolaisille yhden mahdollisuuden suorittaa tehtävän.

3.3 Partioleiri

Leirillä tarkoitetaan vähintään 3 yötä kestävää partiotapahtumaa (Grönholm 2005, 117). Leirillä ehditään harjoitella opittuja taitoja enemmän ja käyttämään niitä aidoissa tilanteissa. Leirejä on monen kokoisia ja pituisia. Leirejä järjestetään joko lippukunnan toimesta tai isomman organisaation järjestämänä, kuten Partiopiirin, Suomen Partiolaisten tai Partioliikkeen maailmanjärjestön. Lippukunnat järjestävät leirejä vuosittain, suurempia leirejä järjestetään harvemmin esimerkiksi neljän vuoden välein. Leirit voivat olla kaikille ikäkausille tarkoitettuja tai vain tietylle ikäkaudelle. (Niilo-Rämä 2008, 229.)

Suuremmat leirit on yleensä jaettu alaleireihin ja savuihin. Koko leirialue on jaettu alaleirien mukaan ja yksi alaleiri on tietyllä alueella. Alaleirit voidaan jakaa vielä pienempiin osiin eli savuihin. Savut ovat muutamien lippukuntien muodostamia pienempiä leirejä. Isoissa leireissä on ohjelmapisteitä, joissa on samaan aikaan yksi tai useampi alaleiri ja yleensä vai joku tietty ikäkausi. Yksi vaihtoehto leirin ohjelman toteuttamisesta on, että ohjelmapisteellä sama ohjelma pyörii koko leirin ajan ja osallistujat vaihtuvat. Ohjelmapisteellä voidaan esimerkiksi rakentaa jotain tai siellä voidaan testata tietämystä jostakin asiasta. Tarkoituksena on että kaikki viihtyvät pisteellä ja oppivat kenties jotakin uutta. (Piiru14, i.a.a.)

3.4 Piirileiri Piiru 14

Lounais-Suomen partiopiiri järjesti piirileirin Hämeenlinnan Lammilla, Evon nuorisoleirialueella 22–30.7.2014. Yksi leirin kantavista ajatuksista oli itsensä ylittäminen ja omilla teoillaan vaikuttaminen. Suojelijaksi saatiin opinnäytetyön teemaan sopien viittomakielinen rap-artisti Signmark. Piiru14 leirille voivat osallistua kaikki piiriin kuuluvat partiolaiset ja heitä osallistuikin 10 tuhannesta partiolaisesta noin 3500. (Piiru14, i.a.b.) Leiriläisten päiväohjelmassa oli erilaisia ohjelmapisteitä, joista yksi oli opinnäytetyöhömme liittyen viittomien opettelua. Viittomapiste oli suunnattu seikkailijoille, joiden ohjelmaan se sopii parhaiten. (Maija-Liisa Laukkanen, henkilökohtainen tiedonanto 9.10.2013.) Piiru14 leiri oli jaettu neljään alaleiriin, jotka muodostivat omat alueensa. Näissä alaleireissä oli 12 kylää. Kylät olivat edelleen jaettu pienempiin osiin eli savuihin, joita leirillä oli 33. (Piiru14, i.a.b.)

4 VIITTOMAKIELI JA VIITTOMAKOMMUNIKAATION MUODOT

Olemme monesti opintojemme aikana saaneet tiedottaa viittomakielen ja viittomakommunikaation eroista. Yleisesti luullaan, että ne ovat sama asia. Opinnäytetyöhöimme liittyi myös tiedottava näkökulma tästäkin aiheesta. Meidän oli aluksi pohdittava minkä menetelmän valitsimme: teemmekö laulusta viittomakielisen käännöksen vai valitsemmeko viitotun puheen tai tukiviittomat.

Viittomat rakentuvat pienemmistä yksiköistä: käsimuodoista, paikoista, liikkeistä, orientaatioista ja ei-manuaalisista elementeistä. Käsimuodolla tarkoitetaan sormien asentoa viittoman aikana. Paikalla tarkoitetaan kohtaa, jossa viittoma viitotaan. Paikka voi olla joko viittojan keholla tai sitten niin kutsutussa neutraalissa tilassa viittojan edellä. Liikkeellä tarkoitetaan käden tai käsien tekemää liikettä. Orientaatiolla tarkoitetaan sormien ja kämmenen suuntaa viittoman aikana. Ei-manuaalisilla elementeillä tarkoitetaan viittomaan kuuluvia suun liikkeitä. (Jantunen 2003,28.) Viittomien rakenneyksiköt ovat tärkeässä roolissa viittomien opettelun kannalta. Rakenneyksiköt erottelevat viittomat toisistaan. Kahden viittoman ainoa erottava tekijä voi olla yksittäinen rakenneyksikkö, esimerkiksi käsimuoto. (Jantunen 2003,30.)

3.1 Viittomakieli

Viittomakieli on spontaanisti kuurojen yhteisössä syntynyt luonnollinen kieli (Jantunen 2003, 19). Viittomakieli on kuurojen äidinkieli, mutta sillä on myös muita käyttäjiä, kuten kuurojen läheiset, tulkit ja viittomakielisen yhteisön jäsenet. Viittomakieli on kansallinen kieli, jokaisella maalla on omansa ja maailmassa on satoja viittomakielisiä. Suomessa on käytössä kaksi viittomakieltä: suomalainen viittomakieli ja suomenruotsalainen viittomakieli. (Kuurojen liitto i.a.) Viittomakielillä, kuten myös puhutuilla luonnollisilla kielillä on oma kielijärjestelmänsä joka koostuu symboleista ja näiden yhdistämisestä koskevista säännöistä (Häkkinen 2001, 33). Suomalaisen viittomakielen ja suomen kielen järjestelmät poikkeavat toisistaan: viittomajärjestys ja suomen kielen sanajärjestys eivät noudata samoja sääntöjä (Jantunen 2003, 19). Näin ollen laulun kääntäminen suomalaiselle viittomakielelle ei onnistu yhdistämällä sana ja viittoma. Laulun

viittominen ja laulaminen samaan aikaan on haasteellista. Kuulevalle kohderyhmällemme, joka ei hallitse viittomakieltä laulun viittomakielinen käänös olisi ollut vaikeaa seurattavaa ja opeteltavaa.

4.2 Viitottu puhe

Viitotussa puheessa viittomat ovat lainattuja suomalaisesta viittomakielestä ja ne viitotaan suomen kielen mukaan. Viitottu puhe, tai viitottu suomi, on kahden kielen yhdistelmänä luotu kommunikaatiomenetelmä. (Kuuloliitto ry i.a.) Se perustuu puheeseen, puhutun kielen rakenteeseen ja sanajärjestykseen (Härmä & Pelkonen 1992, 4). Siinä viittomia käytetään puheen kanssa huulioluvun tukena. Viitotusta puheesta hyötyvät kuuroutuneet ja huonokuuloiset, joiden äidinkieli on suomi. (Kuuloliitto ry i.a.) Viittomakielinen kuuro ja viitottua puhetta käyttävä eivät välttämättä ymmärrä toisiaan kielen rakenteen erojen vuoksi (Fast & Kalela 2006, 5-6). Kuulonhuoltoaliitto on laatinut viitotun puheen käyttöä helpottaakseen viitotun puheen suositukset, jotka on koottu yhdessä alan järjestöjen ja asiakaskunnan edustajien kanssa (Lauren 2006, 220).

4.3 Tukiviittomat

Tukiviittomissa viittomat ovat lainattu viittomakielestä ja niitä käytetään puheen rinnalla suomen kielen sanajärjestyksen mukaan. Viittomat tukevat puheen ymmärtämistä. Puheesta ei viitota kaikkia sanoja, vaan viestin keskeisimmät asiat. (Tolvanen 2009, 110.) Tukiviittomia käytetään esimerkiksi lasten kanssa, joilla on kielellinen erityisvaikeus, tai kehitysvammaisten kanssa. Tukiviittomia käytettäessä puhe hidastuu, selkeytyy ja kommunikaatiolle merkityksettömät sanat karsiutuvat pois. Puhuja painottaa huomaamattaan tärkeitä sanoja ja lyhentää lauseita. Viesti selkeytyy, koska puhuja joutuu itsekin keskittymään puhumiseensa ja palauttamaan mieleen tarvitsemiaan viittomia. (Kehitysvammaliitto i.a.a.) Mietimme aluksi että olisimme tehneet laulun tukiviittomilla, koska se sopisi parhaiten opintoihimme. Viitottu puhe ja tukiviittomat mahdollistaisivat samanaikaisen viittomisen ja laulamisen. Ne ovat myös suomenkieliselle helpompia omaksua kuin viittomakielinen käänös. Tukiviittomilla viittomistoa tulisi vähemmän ja tauot ovat rytmillisesti haastavia, joten valitsimme viitotun puheen.

5 MATERIAALIN TYÖSTÄMINEN

Isommilla partioleireillä, joissa on mukana mahdollisesti myös ulkomaalaisia, on oma partiosanastonsa ainakin englanniksi ja ruotsiksi. Suurimmilla leireillä on yleensä myös oma leirilaulu. Materiaaliksi valikoituivat leirilaulu viitotulla puheella ja leiriläisen sanasto viittomin. Laulun kääntämisestä saimme harjoitusta, koska ensimmäinen työstämämme leirilaulu jouduttiin vaihtamaan. Partiolaiset valitsivat leirille uuden laulun. Ensimmäisen leirilaulun käännösprosessia emme käsittele opinnäytetyössämme, koska laulua ei julkaistu, eikä meillä ole käyttöoikeutta materiaaliin. Laulun vaihtaminen aiheutti myös muutoksia aikatauluamme. Sanasto julkaistiin paljon ennen laulua.

Käsittelemme työssämme sanaston ja laulun kääntämistä. Käsiteltävänä oleva sana-aines on merkitty kursivoituna. Viittomat on kirjoitettu suuraakkosin, tämä on yleinen tapa merkitä viittomien kirjoitettu muoto. Näin viittomat erottuvat muusta tekstistä.

5.1 Sanasto

Piiru14 leiriläisten leirikirjassa on peruspartiosanastoa englanniksi ja ruotsiksi. Tuntui luonnolliselta, että nuo samat sanat löytyisivät myös viitottuna. Käytimme käännöstyön tukena Sanoista käsin, Viittomakielen perusviittomisto -DVD:tä, Suomalaisen viittomakielen verkkosanakirja Suvia sekä partioviittomia sisältävää projektityötä Diakista. Saimme alustavan sanaston, mutta teimme siihen pieniä muutoksia. Näitä muutoksia sekä viittomavalintoja pohdimme ja perustelemme seuraavaksi.

Alustavassa sanastossa olivat sanat *alaleiri*, *savu*, *tulitikut* ja *taskulamppu*, jotka päätimme poistaa. Poistimme myös fraasin *olet kiva*. Sanan *alaleiri* poistimme, koska emme löytäneet sille järkevää, riittävän kuvaavaa ja helposti opittavaa viittomaa. Tarkoituksemme oli pitää sanasto mahdollisimman kevyenä. Koska poistimme sanan *alaleiri*, poistimme myös sanan *savu*. Tässä yhteydessä savu ei tarkoita nuotiosta nousevaa savua, vaan partiokielellä se on alaleirin osa. Sanan *tulitikut* poistimme, koska viittoma ei mielestämme tulisi selkeänä esille videokuvassa sen pienien liikkeiden vuoksi. Sanalle *taskulamppu* löysimme monta eri viittomavaihtoehtoa, tuntui vaikealta valita näistä se

virallinen vaihtoehto. Emme halunneet videolle montaa vaihtoehtoa selkeyden vuoksi. *Olet kiva* poistettiin, koska halusimme tehdä tilaa muille fraaseille. Halusimme poistaa ylimääräiset viittomat, jotta videoista tulisi sopivan lyhyitä katsojille. Kohderyhmämme ei luultavasti jaksaisi katsoa liian pitkää videota. Tavoitteena oli, että oppiminen olisi helppoa, emmekä halunneet tarjota liian raskasta materiaalia.

Lisäsimme sanastoon sanat *nuotio, kompassi, kuu, taivas ja maailma*, sekä fraasit *mitä kuuluu, kiitos* ja *ole hyvä*. Lisäsimme sanan *nuotio*, koska se puuttui listasta, ja olisi tarpeellinen leiriläisille. Viittoma NUOTIO on myös kuvaava ja helppo oppia. Ensimmäisessä kääntämässämme leirilaulussa esiintyivät sanat *kompassi, tähti* ja *sade*. Lisäsimme sanan *kompassi* perussanastoon tukemaan laulun oppimista. Laulusta sanastoon oli jo poimittu *tähti* ja *sade*, jotka esiintyivät laulussa. Lisäsimme sanan *kuu*, koska se mielestämme sopi listaan hyvin ja oli helposti opittava kuvainnollinen viittoma. Kuvaannolliset viittomat ovat omiaan tuomaan ilmi viittomakielen visuaalisuutta. Leirille lopulta valitussa leirilaulussa esiintyvät sanat *taivas* ja *maailma*, jotka olivat luonnollinen jatke listaan. Lisättyjen fraasien *mitä kuuluu, kiitos* ja *ole hyvä* tarkoitus on edistää vuorovaihtuksen syntyä.

Alustavassa sanastossa kaikki sanat ovat yhdessä listassa. Halusimme tehdä listasta selkeämmän ja kevyemmän. Jaoin sen neljään osaan, joista teimme jokaisesta oman videon. Ensimmäisessä osassa on peruspartiosanoja: *partio, partiuhuivi, telttä, leiri, makuupussi, puukko, nuotio ja kompassi*. Toisessa osassa on partion ikäkaudet eli *sudenpentu, seikkailija, tarpoja, samoaja, vaeltaja ja aikuinen* sekä sanat *partiolainen ja johtaja*. Kolmannessa osassa ovat viittomat *tähti, kuu, aurinko, sade, taivas* ja *maailma*. Neljännessä osassa fraasit *moi, hyvää huomenta, hyvää yötä, hauska nähdä, mitä kuuluu, kiitos* ja *ole hyvä*.

Kuvasimme videot Diakonia-ammattikorkeakoulun tulkkausstudiossa. Ensimmäisen version kuvasimme saadaksemme palautetta ohjaavalta lehtorilta Kati Huhtiselta. Tarkistuksen jälkeen teimme tarvittavat korjaukset ja kuvasimme viittomat uudestaan. Editoinne videot koululla Adobe Premiere Elements -ohjelmalla. Mietimme tulevatko sana ja viittoma samanaikaisesti ruutuun, vai sana ennen viittomaa. Päädyimme laittamaan sanan ennen, jonka jälkeen viittoja tulee näkyviin. Näin katsojan huomio keskit-

tyy yhteen asiaan kerrallaan ja on helpompi nähdä viittoma. Sanan näkyminen ennen viittomaa myös orientoi katsojaa viittoman opetteluun.

Halusimme videoihin partion pirteän, mutta selkeän ulkoasun. Viittoja on pukeutunut siniseen partiomekkoon ja valitsimme vihreän taustakankaan. Lehtorin tarkastuksen läpäisseet valmiit videot lataSIMME Anna Mikolalle Google Drive -pilvipalveluun. Viideot (LIITE 2: Linkit videoihin) julkaistiin 16.4.2014 Piiru14-leirin internetsivustolla kohdassa ennakkotehtävät.

5.2 Piiru14 leirin leirilaulu

Saimme leirilaulun sanat ja nauhoitteen helmikuun 2014 alussa. Aloimme työstää käännöstä ja saimmekin nauhoituksen valmiiksi nopealla aikataululla. Saimme ilmoituksen, että kyseistä leirilaulua ei tulla julkaisemaan, vaan leirille tulee uusi laulu (Anna Mikola, henkilökohtainen tiedonanto 5.2.2014). Materiaalien oli tarkoitus olla valmiina maaliskuun huhtikuussa 2014. Saimme sanat (LIITE 3: Laulun sanat) ja nauhoitteen uuteen lauluun maaliskuun puolivälissä. Aloitimme käännösprosessin ja videoimme laulun (LIITE 2 Linkit videoihin). Ohjaava lehtorimme Kati Huhtinen tarkisti videon ja antoi palautteen, jonka pohjalta teimme käännökseen muutamia muutoksia. Emme voineet kuitenkaan tehdä lopullista versiota, koska hallussamme oleva nauhoite oli vasta laulun esittävän Sanktio-yhtyeen tekemä työversio. Jos lopullisessa versiossa esimerkiksi välisoitto olisi erilainen, emme saisi sovitettua viitottua videota uuteen ääniraitaan. Jäimme odottamaan lopullista nauhoitetta, jonka saimme toukokuun lopulla. Kesäkuun alkupäivinä kuvasimme ja editoimme videon, joka julkaistiin 5.6.2014 Piiruleirin internet sivuilla ja Piiru14 Facebook -sivuilla. Video julkaistiin YouTube -videona.

Aloitimme kääntämisen tutustumalla tekstiin ja analysoimalla sen sisältöä. Kuuntelimme myös laulettua version kuullaksemme rytmin. Viittomavalintoihin vaikutti myös, kuinka paljon rytmillisesti ehti viittoa ja missä kohdissa venyttää viittomia kestoiltaan pidemmäksi. Kun olimme tutustuneet kokonaisuuteen, aloimme pureutua sanoihin lausetasolla. Käsittelemme tässä luvussa mieltämme askarruttaneita kohtia ja perustelemme ratkaisumme. Jos käyttämämme viittoma löytyy verkkosanakirja Suvista, olemme merkinneet artikkelit josta ne löytyvät sulkeisiin: esimerkiksi MYÖHEMMIN (art. 22).

Käännöstyön rakenteellisissa ongelmakohdissa tukeuduimme viitotun puheen suositukseen (SVT).

Ensimmäisessä lauseessa pohdimme *kun*-sanankäytön merkitystä. Pohdimme muutamaa eri vaihtoehtoa.

Tyttöä tuota pelottaa, kun se julkisesti puhuu.

Viitotun puheen suosituksissa *kun*-sana voidaan viittoa viittomakielen mukaisesti viittomalla MYÖHEMMIN (art. 22) merkityksessä *sitten kun*. Tämä tulkinta sopi mielestämme paremmin merkitykseen kuin miettimämme JOS-viittoma (art. 709). *Jos* sanan valinta olisi puoltanut merkitystä tytön punastumisesta *jos* hän puhuu julkisesti.

Sydän tykyttää ja sit se punastuu.

Tässä yhteydessä tulkitsemme puhekielisen sanan *sit* tarkoittavan *sitten* eli *seuraavaksi*. Vaihtoehtoisesti olisimme voineet tulkita *sitten* eli *sen seurauksena*. Viittoma SEURAAVA (art. 1153) tai viittoma SIKSI (art. 100) eivät mielestämme sopineet viitonnallisesti tai merkityksellisesti tähän. Päädyimme siis viittomaan SEURAAVA (art. 22).

ettei paloautoksi ruveta kutsumaan.

PALOAUTO viittoman valitsimme kolmesta vaihtoehdosta: HÄLYTYSAJONEUVO (art. 1156), TULI+AUTO tai ROIHU+AUTO. TULI+AUTO päätyi videolle, koska halusimme pysyä johdonmukaisina, kertosaikassa esiintyy myös viittoma PALAA (art. 128). Halusimme saman viittoman toistuvan useasti jotta se jäisi katsojien mieleen.

mut hei, sä oot loistava

Mietimme viittomaa KIRKAS (art. 952), koska sen yksi merkityksistä on myös *loistaa/loistava*. Päädyimme kuitenkin viittomaan LOISTAVA (art. 1011), koska se on paljon näyttävämpi ja suureleisempi. Viittoma LOISTAVA on muuten sama kuin viittoma ELÄÄ, mutta liike on voimakkaampi kerta liike. Mietimme myös, että viittoma LOISTAVA sopii paremmin ihmisestä puhuttaessa kuin KIRKAS, koska sen yksi merkityksistä on myös *eloisa*.

piirun verran parempi

Emme olleet käänösvaiheessa nähneet vielä viittomaa Piiruleirille. Myöhemmin näimme käytettävän viittomaa VÄHÄN (art. 1190). Mietimme tätä viittomaa käänös- vaiheessa, mutta selvitettyämme piirun merkityksen päädyimme toiseen ratkaisuun. *Piiru* tarkoittaa suomen kielessä kulman mittayksikköä (MOT kielitoimiston sanakirja). Piiru14 leiri on saanut nimensä kompassipiirusta, yksi piiru on 11.25 astetta. Toinen nimeen vaikuttanut merkitys piirulle on se, että se on myös tykistön käyttämä historial- linen kulmamitta. Leiri piti alun perin järjestää Turun saaristossa Gyltön saarella, jossa on sijainnut historiallisesti merkittävä varuskunta. Puutiaisaiokuumetta levittävien punkkien takia leiri jouduttiin kuitenkin siirtämään Hämeenlinnaan, mutta nimi Piiru14 säilyi. (Anna Mikola, henkilökohtainen tiedonanto 11.2.2014). Päätimme siis korvata viittoman VÄHÄN muuntamalla KOMPASSI viittomaa. Kompassin ”neula” eli etu- sormi kääntyy kämmenellä ”piirun verran”.

nyt se antaa palaa vaan

Vaihtoehtona antaa sanalle olivat viittomat ANTAA/OJENTAA (art. 66) tai ANTAA TEHDÄ JOTAKIN (art. 503), päädyimme viittomaan ANTAA TEHDÄ JOTAKIN, koska sen merkitys on lähempänä tekstin merkitystä. ANTAA/OJENTAA olisi ehkä ollut helpompi oppia, mutta merkitys oli liian kaukana.

Heittää läppää, nostaa naurunremakan

Viitotun puheen suositusten mukaan olisi voinut viittoja HEITTÄÄ SANOJA (art. 603), mutta halusimme pysyä merkitysuskollisina, ja käytimme viittomia HUUMORI ja SA- NOJA (art. 603). Puhekielinen ilmaisu *heittää läppää* tarkoittaa vitsailemista. NOSTAA viittoman korvasimme TUOTTAA viittomalla, koska tässä kohtaa ei tarkoiteta fyysistä nostoa, vaan enemmänkin naurun aiheuttamista, tuottamista. *Naurunremakan* viitoimme tehostamalla viittomaa NAURAA (art. 469) kuvainnollisella nauramisella: suun liikkeet siirrettiin käsiin, joissa sormet kuvaavat hampaita. Tässä lauseessa on mukana viittoma- kielisiä elementtejä, koska lause on haastava viitotulla puheella, merkitys olisi kärsinyt liikaa.

kun ei nigeriä osaa pystyttää.

Niger on yksi yleisimmistä leireillä käytetyistä teltoista. Päädyimme siksi viittomaan TELTTA. Mietimme kuinka viitoimme teltan pystytyksen, ja valitsimme viittoman RA- KENTAA (art. 256). Se ei ole merkitykseltään täysin sama, mutta tässä kohtaa se tuntui

kuitenkin ainoalta vaihtoehdolta. Viittomakielinen kuvailu teltan pystyttämisestä sopi huonosti laulun rytmiin ja olisi näyttänyt sekavalta, koska jo teltta viittoma on niin kuvaava.

Auttaa pulassa ja aina kannustaa.

Mietimme kohtaan *auttaa pulassa* ensin viittomaa HÄTÄ (art. 427), mutta ajattelimme, että se on merkitykseltään hieman eri ja saattaisi viitata vessahätään. Lopullisessa versiossa päädyimme viittomaan PULA (art. 1074).

Mut salaisuus myös sitä riipii

Sanalle *riipii* ei ole suoraa viittomavastinetta, joten viittoman merkitys ratkaisi viittomavalinnan. Tulimme siihen tulokseen että sana *ahdistaa* on tässä kohtaa merkitykseltään lähes sama kuin *riipii*, joten päädyimme viittomaan AHDISTAA (art. 1043). Viitoimme viittoman kaksikätesenä, koska halusimme sen olevan näyttävämpi.

5.3 Sanasto ja laulu käytössä

Sanasto jäi lopulta pienemmälle huomiolle kuin laulu. Sanasto julkaistiin Piiru14 nettisivuilla osoitteessa www.piiru14.fi ja se löytyi ennakkotehtävät -välilehdeltä. Alun perin oli ajatus, että sanasto suunnataan jollekin tietylle ikäkaudelle ennakkotehtäväksi ja leirillä olisi sanastoon liittyviä tehtäviä. Lopulta sanasto oli kaikille, jotka halusivat siihen vapaaehtoisesti tutustua ennen leiriä. Ensimmäisenä ollutta videota oli katsottu eniten. Joulukuussa 2014 sitä oli katsottu 657 kertaa. Seuraaville kolmelle videolle oli kertynyt noin 300 toistoa jokaiselle. Ensimmäistä videota oli katsottu kaksinkertainen määrä muihin verrattuna. Sen sisältämät sanat saattoivat kiinnostaa eniten ja video oli listassa ensimmäisenä. Yleensä ihmiset avaavat videot järjestyksessä. Jälkeenpäin pohdimme oliko meidän ratkaisumme jakaa videot neljään osaan toimiva vai olisiko kaikkia viittomia katsottu enemmän, jos videoita olisi ollut vain yksi. Toisaalta se olisi voinut johtaa myös siihen, että videon viimeisillä viittomilla olisi ollut vain muutama katsoja.

Laulua oli viisi päivää julkaisun jälkeen katsottu 253 kertaa. Joulukuussa 2014 videota oli katsottu 1358 kertaa. Laulua oli katsottu huomattavasti enemmän kuin sanastoja. Leiriläisiä laulu kiinnosti ja sitä oli käyty katsomassa ennen leiriä. Siitä oli opeteltu

myös viittomia. Lauluja lauletaan partiossa muutenkin ja lapset omaksuivat viittomat laululeikin tavoin. Laulun rytmi ja rytmissä viittominen auttoi muistamaan viittomia ja ne palasivat helpommin mieleen kun kuuli laulun. Leirillä leirilaulua laulettiin useaan otteeseen. Iltaohjelmissa, kuten seikkailijoiden päätösiltana viitottu laulu näytettiin isolta näytöltä. Olimme itse paikalla iltanuotiolla ja näimme kuinka monet lapset ja aikuiset viittoivat kertosaettä innokkaina mukana.

Laulun videon laatu oli hieman parempi kuin sanastoissa. Taustaksi olimme valinneet harmaan, viittojalle mustan paidan ja partiohuivin. Tummiin sävyihin päädyimme laulun punk-henkisyyden vuoksi ja halusimme säilyttää tyylin viittomisessa ja sen rytmittämisessä. Laulua viitottaessa kahden viittojan yhtäaikainen esiintyminen olisi ollut sekavaa. Päätimme, että videolla esiintyy vain yksi viittoja. Sovimme, että sanastolla ja laululla olisi oma viittoja, jotta oppisimme kumpikin mahdollisimman paljon. Laulu julkaistiin kesäkuun alussa 2014 Piiru14 leirin nettisivuilla ja Piiru14 Facebook-sivuilla.

6 OPETUS JA OHJELMAPISTE

Opinnäytetyömme tavoitteena oli opettaa viittomia mahdollisimman monelle partiolaiselle. Alkuvaiheessa opetusmetodi ei ollut vielä selvillä. Leirillä suurelle joukolle opetus meidän toimestamme olisi ollut aikataulullisesti mahdotonta, emme pystyneet osallistumaan leirille kokoaikaisesti vetääksemme ohjelmapisteitä itse. Ratkaisimme asian yhdessä leirin ohjelmavastaavien kanssa sopimalla, että me opettaisimme viittomia ja kertosakeen ohjelmapisteen vetäjille ja muille halukkaille johtajille. Ohjelmapisteen vetäjät opettaisivat viittomat seikkailijoille. Seikkailijat ovat ikänsä puolesta hyvä kohderyhmä, ja heidän ohjelmassaan oli tilaa viittomien opetteluun liittyvään ohjelmapisteeseen. Havainnoimme ohjelmapisteellä, kuinka tehokasti tällainen edelleen opetus toimii viittomien opetuksessa laajalle joukolle.

6.1 Opetuksen teoriaa

Opinnäytetyössämme keskitymme viittomaopetukseen ryhmäopetuksen näkökulmasta. Tähän käytettäväksi sopi hyvin sosiokonstruktivistinen oppimisteoria: ryhmät oppivat yhdessä, oppiminen ei ole vain yksilön ominaisuus. Teoria kuuluu oppijalähtöisiin oppimisen teorioihin, joissa oppijalla on aktiivinen rooli ja opettajan tehtävä on tukea ja ohjata oppijoita. (Lindblom-Ylänne & Nevgi 2009, 227.) Opetimme ryhmää, joka opetti vielä isompaa ryhmää. Opettamamme ryhmä, joka koostui partionjohtajista, opetteli myös keskenään viittomia opetuskertojen ja itse leirin välissä. He myös opettivat toisiinsa ja niitä johtajia, jotka eivät päässeet meidän pitämille opetuskerroille. Ryhmän motivointi viittomien käyttöön ja niiden eteenpäin opettamiseen on opinnäytetyössämme tärkeässä asemassa.

6.1.1 Opetuksen suunnittelu

Onnistuneen opetuksen taustalla on huolella tehty suunnitelma. Opetustaan suunnitteleamalla opettaja joutuu pohtimaan etukäteen eri menetelmiä ja niiden sopivuutta tilanteeseen. Tämä kehittää opettajan pedagogista ajattelua ja tukee ammattitaitoa. (Lind-

blom-Yläne & Nevgi 2003, 236.) Suunnitelmia tehdessämme jouduimme miettimään mitä todella haluamme oppijoiden oppivan ja millä metodeilla tähän tavoitteeseen päästäisiin. Partiojohtajien oli opittava viittomien lisäksi myös opettamaan viittomat. Näin ollen käytimme samoja opetusmetodeja heille, kun he tulisivat käyttämään leirillä. Oppijat joutuivat itse pohtimaan viittomia, mikä tukee oppijan muistijälkeä toisin kuin valmiiksi pureskeltu tieto. Opettajan tehtävänä on sytyttää tai ruokkia oppijoissa sisäistä motivaatiota. Sisäisellä motivaatiolla tarkoitetaan tilannetta, jossa oppiminen itsessään motivoi oppijaa (Byman 2000, 27). Oppija tuntee oppimisen iloa keksiessään esimerkiksi eläinviittoman yhteyden eläimen ulkonäköön. Leirillä kohderyhmänä 10–12-vuotiaat lapset luultavasti tarttuisivat tähän sisäistä motivaatiota herättävään onnistumisen iloon vielä paremmin.

Opetussuunnitelma perustuu oppimisen tavoitteisiin, jotka on hyvä pitää kirkkaana mielessä. Kun suunnitelma on hyvin tehty, opettajalla on kaikki langat käsissään. Näin myös suunnitelmasta poikkeaminen on tarpeen vaatiessa helpompaa. (Stenberg 2011, 93–94.) Teimme kahteen kertaan erilliset tuntisuunnitelmat aikatauluineen. Teimme myös keskinäisen työnjaon, jotta välttyisimme päällekkäiseltä puhumiselta.

Suunnitellessamme opetuksia päätimme ottaa leirilaulun lisäksi eläinviittomat osaksi opetusta. Eläinviittomien avulla saamme heräteltyä oppijat viittomakielen visuaalisuuteen ja motivoitumaan kertosakeen viittomiseen. Eläinviittomat ovat yleisesti oppijoille kiinnostava ja helppo aihe niiden ikonisuuden vuoksi. Ikonisuudella tarkoitetaan kielellisen merkin ja sen ulkomaailmassa olevan tarkoitteen samankaltaisuutta (Rissanen 2006, 29). Esimerkiksi viittoma NORSU tehdään muodostamalla kärsän muoto. Oppijoilla on jo olemassa tieto norsun ulkomuodosta, ja tähän tietoon liitimme viittoman. Pohjasimme siis opetuksemme sosiokonstruktivistisen oppimisen teoriaan. Sosiokonstruktivistisessä teoriassa korostuu uuden tiedon konstruointi (Virtuaaliammattikorkeakoulu i.a.).

6.1.2 Opetusmateriaali

Halusimme jakaa materiaalia oppijoiden muistin tueksi. Viittoma tavallaan häviää ilmaan viittomisen jälkeen, jonka jälkeen sitä voi olla vaikea palauttaa mieleen. Eläinviit-

tomista ja laulun kertosäkeestä teimme viittomakuvat Papunetin kuvatyökaluohjelmalla. Papunet on Kehitysvammaliiton ylläpitämä internetsivusto puhevammaisuudesta, kommunikoinnista ja selkokielestä. Sivustolta löytyy tietoa ja tukea kommunikointiin. (Kehitysvammaliitto 2013b). Sivusto sisältää kuvapankin, jossa on erilaisia kuvia kommunikoinnin tukemiseen. Kuvapankista voi valita esimerkiksi viittomakuvat, joissa on piirretty kuva viittomasta (KUVA 1 ja 2). Viittomakuvat ovat vapaasti kaikkien käytettävissä opetusmateriaaliksi ei-kaupallisesti. Kuvapankista löytyy kahden eri tekijän piirtämiä viittomakuvia. (Kehitysvammaliitto 2013c). Viittomakuvissa liikkeen suuntaa ja toistoa kuvataan nuolilla. Esimerkiksi TEHDÄ viittoman käsien edestakainen liike on kuvattu niin, että suuntaviivan toisessa päässä on kaksi nuolta.

KUVA 1. Kalevi Puistolinnan piirtämä viittomakuva TEHDÄ (Kehitysvammaliitto 2013b)

KUVA 2. Elina Vannisen piirtämä viittomakuva TEHDÄ (Kehitysvammaliitto 2013b)

Kuvatyökalun avulla voi tehdä erikokoisia ruudukoita, joihin liittyy viittomakuvat. Kuvan tekstin voi myös muuttaa mieleisekseen. Johdonmukaisuuden vuoksi pyrimme käyttämään saman henkilön piirtämiä kuvia. Elina Vannisen piirtämät kuvat ovat selkeitä ja niitä on runsaasti, joten valitsimme ne ensisijaiseksi vaihtoehdoksi. Kaikista eläin-

kuvista löysimmekin Vannisen kuvat. Eläimiä oli yhteensä 12: *kissa, koira, norsu, jänis, lintu, perhonen, krokotiili, hirvi, etana, gorilla, apina ja lehmä.*

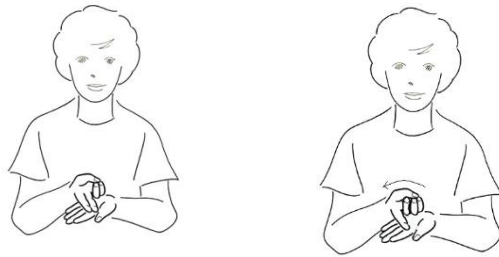
Laulun kertosäettä kuvittaessamme (LIITE 4: Laulun kertosäe viittomakuvilla) otimme avuksi myös Kalevi Puistolinnan piirrokset niiden viittomien kohdalla, joita ei Elina Vannisen kokoelmasta löytynyt. Joitain viittomia ei löytynyt kummankaan tekeminä. Silloin turvauduimme Kuurojen Liiton ylläpitämään Suomalaisen viittomakielen verkkosanakirja Suviin. Sieltä otetuissa kuvat ovat valokuvia, mutta kuvat eivät aina ole selkeitä varsinkaan mustavalkoisina (KUVA 3).

KUVA 3. Viittoma PALAA (Kuurojen liitto i.a.)

Ne viittomat, joista ei löytynyt kuvaa edes verkkosanakirja Suvista, teimme itse muunnellen samankaltaisista viittomista tehtyjä kuvia. Suvistakaan ei löytynyt TOTEUTUA viittomaa, joten otimme siihen kuvan viittomasta LÄHELLÄ. Viittomien käsimuoto ja artikulaatiopaikka on sama, mutta liike eri. Liikettä ei kuitenkaan näe kuvasta, kuvasta puuttuu myös kolmiulotteisuus. Meidän tavoitteemme oli käyttää kuvia muistin tukena, oppijoille näytettiin viittoma opetustilanteessa. Heidän ei siis ollut tarkoitus opiskella viittomia pelkkien kuvien tai nettisanakirja Suvin avulla. Viittomien oppiminen pelkkien kuvien tai laadukkaankin videomateriaalin avulla on haastavaa. Materiaalia on osattava katsoa oikein, joten jonkinlaista pohjaa viittomiseen on oltava Tästä syystä pidimme oppitunnit ohjaajaryhmälle.

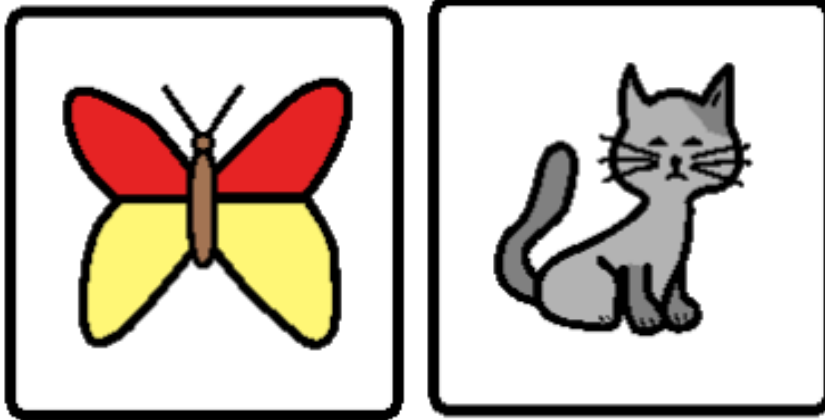
Muokkasimme myös Papunetistä ottamiamme kuvia. Käsittelimme esimerkiksi MAA-TA viittoman kuvaa Paint -piirto ohjelmalla, ja teimme näin viittoman PIIRU (KUVA 4). Tekemässämme viittomakuvassa kämmenen orientaatio ei ole oikein, mutta kuva toimii muistin tukena ja kerroimme kuvan virheellisyydestä oppijoille.

KUVA 4. Viittoma MAATA (Kehitysvammaliitto 2013b) ja viittoma PIIRU.

Kirjoitimme tekstikohtiin laulun sanat kulkemaan viittomien rinnalla. Muutama viittoma jäi kokonaan pois, esimerkiksi viittoma KURKOTTAA Perusviittoman suunta on eteenpäin, mutta suunta riippuu siitä, mitä kurkotetaan. Laulussa kurkotetaan tähtiin. Sopivaa kuvaa ei löytynyt ja sen tekeminen olisi ollut hankalaa. Viittoma on kuitenkin melko helppo muistaa, joten meistä oli perusteltua jättää se kokonaan pois. Viittomakuvien lisäksi laulua voi katsella viitottuna myös videolta. Nauhoitimme ohjaajille videon, jossa oli pelkkä kertosäe, jottei tarvitsisi aina etsiä kertosäettä koko laulun seasta. Näin laulun harjoitteluun itsenäisesti oli riittävästi materiaalia, vaikka ihan kaikista viittomista ei kuvaa olisikaan.

Teimme eläinten viittomakuvien seuraksi myös piirroskuvat eläimistä. Käytimme tekemiseen Boardmaker- ohjelmaa, jonka oikeudet omistaa Yhdysvaltalainen yritys Mayer-Johnson (Mayer-Johnson i.a.). Diakonia-ammattikorkeakoululla on lisenssi kyseiselle ohjelmalle, ja ohjelmaa voi käyttää koulun kielistudiossa. Ohjelma sisältää n. 4500 PCS symbolia (KUVA 5). PCS on lyhenne englannin kielen sanoista Picture Communication Symbols. Kuvat ovat yksinkertaisia piirroskuvia. (Kehitysvammaliitto 2013a.) Kuvaparit toimivat muistipelin pareina opetuksessa. Viittomakuva ilman sanallista merkitysvästinettä oli siis piirretyn kuvan pari.

KUVA 5. PCS -kuvat perhonen ja kissa

Sanastoa emme opettaneet, koska oppijat eivät pysty omaksumaan niin paljon viittomia kerralla. Sanasto on löydettävissä Piirun nettisivustolta, ja sen opetteleminen jäi oppijoiden vastuulle. Sanastoa ei opetettu myöskään ohjelmapisteellä, joten sen opettaminen ryhmälle ei olisi palvellut tavoitetta. Opetuksen tavoite oli opettaa ohjelmapisteen vetäjille siellä tarvittavat viittomat. Opetimme siis eläinviittomat ja leirilaulun kertosäkeen viittomat.

6.1.3 Opetuksen toteutus

Sovimme, että opetuskertoja ohjaajille olisi kaksi, tarvittaessa kolme. Halusimme järjestää ainakin kaksi opetuskertaa, koska mielestämme asian omaksumiselle olisi hyvä saada myös kertaava tunti. Ohjelmapisteen vetäjien aikataulujen sovittaminen aiheutti myös jonkin verran haastetta, jolloin vain yhden kerran opetuksella kaikki eivät olisi päässeet mukaan opetukseen. Ohjelmapisteelle tuli myöhemmin myös lisää vetäjiä, joita muut opetuksessa olleet opettivat. Kolmas kerta oli oikeastaan vain varmuuden vuoksi, jos olisi halukkuutta kerrata vielä juuri ennen leiriä. Kaksi ensimmäistä opetuskertaa pidettiin jo toukokuussa. Leirin lähestyessä ohjaajat kuitenkin kokivat, että tekemämme ja jakamamme materiaali toimi itsenäisessä harjoittelussa hyvin. Näin ollen kolmatta opetuskertaa ei tarvinnut järjestää.

Pidimme ensimmäisen opetuskerran partiotoimistolla 13.5.2014. Opetuskerran kesto oli 1,5 tuntia. Opetukseen osallistui viisi partiolaista, jotka olivat mukana toteuttamassa Piiru14 leiriä. Heistä yksi oli seikkailijoiden ohjelman suunnittelusta ja toteutuksesta vastaava henkilö, toinen oli ohjelmapisteestä vastaava henkilö ja kolme muuta olivat ohjelmapisteen toteutukseen osallistuvaa henkilöä.

Tunnin alussa pidimme lyhyen tietoisuuden viittomakielestä, viitotusta puheesta ja tuki-viittomista. Nämä asiat koimme tärkeäksi kertoa alkuun, etteivät termit menisi sekaisin. Kerroimme myös meidän opinnäytetyöstämme ja siitä mikä heidän roolinsa olisi sen tekemisessä. Viittomien opetteluun aloitimme eläinpantomiiimilla. Jaoimme kaikille kaksi eläinkuvaa ja jokainen esitti kuvassa esiintyvää eläintä vuorotellen. Pantomiimin jälkeen näytimme oikean viittoman ja kaikki viittoivat sen yhdessä. Lopuksi annoimme oppijoille Papunetin kuvatyökalulla tekemämme eläinviittomakuvat ja viitoimme ne vielä uudestaan yhdessä. Opetuksen yhdenmukaisuus ohjelmapisteellä tehtävien harjoitusten kanssa antoi ohjaajille tilaisuuden asettaa leirillä olevan oppijan asemaan. Kun he pääsivät tekemään harjoituksen itse, he tietäisivät missä kohtaa tarvitaan ohjausta ja miten leiriläisiä kannattaa ohjeistaa. Pääsimme myös näkemään harjoitusten toimivuutta käytännössä ja seuraamaan niiden kestoa.

Eläinten viittomisen jälkeen siirryimme viittomaan leirilaulun kertosäettä. Kokeilimme rikkinäistä puhelinta niin että oppijat muodostivat yhden jonon ja meistä toinen viittoijonon ensimmäiselle lause kerrallaan kertosäettä, ilman ääntä. Huomasimme että viittominen oli haastavaa ilman ääntä ja yhteistoimin päädyttiin siihen, että ohjelmapisteellä seikkailijat toteuttavat harjoituksen äänen kanssa. Ilman ääntä viittominen oli haastavaa myös siksi, että leirilaulua ei ollut vielä julkaistu, eivätkä oppijat olleet kuulleet sitä. Leirillä seikkailijat olisivat kuitenkin jo kuulleet laulun, joten viittominen olisi heille helpompaa. Harjoituksen jälkeen kertasimme vielä oikeat viittomat. Jaoimme viittomakuvat ja opetimme, kuinka niitä luetaan, jotta jokainen voi harjoitella itsenäisesti. Lopuksi katsoimme videolta viitotun työversion koko laulusta. Näytimme myös, missä viitottu partiosanasto on. Lisäksi esittelimme lyhyesti tiedonlähteiksi Papunetin ja Suvin internetsivustot. Tunnin lopuksi lauloimme ja viitoimme kertosäettä vielä muutamaan kertaan videon säestyksellä.

Toinen opetuskertamme oli partiotoimistolla 20.5.2014. Mukana oli yhdeksän partiolaista. Ne viisi henkilöä, jotka olivat mukana ensimmäisessä opetuksessa, olivat mukana toisessakin opetuksessa. Lisäksi mukana oli myös yhteyshenkilömme Anna Mikola. Loput kolme osallistujaa olivat leirin ohjelmapisteen ohjaajia. Aloitimme opetuksen tiivistetyllä tietopakettilla, joka oli tarkoitettu niille, jotka eivät olleet ensimmäisellä opetuskerralla.

Viittomien opetuksessa käytimme samoja eläinkortteja kuin ensimmäisessä opetuksessa, mutta lisäsimme mukaan viittomakuvakortit. Pelasimme korteilla muistipeliä niin, että eläinkuva ja viittomakuva muodostivat parit. Niille, jotka osallistuivat opetukseen ensimmäistä kertaa, eläinviittomat olivat uusia. He saivat erityistä tukea meiltä ja ensimmäisellä kerralla mukana olleilta. Keskustelimme ja arvuuttelimme viittomia yhdessä. Muistipelissä hyvää oli se, että viittomia tuli toistettua useaan kertaan ja ne jäivät hyvin mieleen.

Eläinmuistipelin jälkeen harjoittelimme rikkinäinen puhelin -leikin avulla viittomia. Tällä kertaa päätimme ottaa harjoituksen äänen kanssa ja oppijoiden suuremman määrän vuoksi teimme kaksi jonoa. Ensimmäisellä kerralla mukana olleista kaksi viittoji jonon ensimmäisille ja saivat samalla harjoitusta ohjaamisesta. Äänen kanssa harjoitus toimi hyvin. Katsoimme yhdessä taas videon, jonka jälkeen viitoimme ja lauloimme kertosäettä. Olimme varanneet opetukseen 1,5 tuntia, mutta oppijat olivat tehokkaita. Opetuskertaan meni aikaa noin tunti ja lopetimme etuajassa. Olisimme voineet jatkaa kertosäkeen kanssa työskentelyä, mutta oppijat olivat jo melko taitavia ja heillä oli materiaali itsenäiseen opiskeluun. Halusimme välttää turhaa toistoa.

6.2 Ohjelmapisteen suunnittelu

Ohjelmapisteen ohjelman suunnittelu ei kuulunut opinnäytetyöhömme, mutta huomasimme sen palvelevan tavoitettamme ja tukevan leirillä tapahtuvaa opetusta. Emme suunnitelleet koko sisältöä, vaan osallistuimme osaamisellamme viittomien opetuksessa käytettävistä menetelmistä. Ehdotuksemme ohjelmapisteelle käytettäväksi harjoituksiksi olivat pantomiimi ja rikkinäinen puhelin. Näistä ehdotimme muutamaa eri variaatiota sen mukaan, montako osallistujaa ja montako ohjaajaa pisteellä olisi. Sen lisäksi ker-

tosäettä opeteltaisiin myös ohjaajan johdolla ja laulettaisiin viittoen yhdessä. Ehdotuksemme toteutettiin melkein sellaisenaan. Partiolaiset lisäsivät ohjelmapisteelle vielä toimintaa, koska viittomien opetukseen ei kulunut ohjelmapisteelle varattua aikaa kokonaan.

Eläinviittomat opeteltiin pantomiimin kautta, eli oppijat miettivät ensin itse ryhmissä miten esittäisivät kyseessä olevaa eläintä ilman ääntä. Sitten he esittävät sen muille ja sen jälkeen ohjaaja näyttää oikean viittoman. Lopuksi oikea viittoma viitotaan vielä yhdessä.

Rikkinäinen puhelin -leikkiä sovellettiin kertosäkeen opetuksessa. Jaoimme kertosäkeen pieniin osiin. Oppijat muodostavat jonon. Ensimmäinen henkilö jonossa katsoo ohjaajaan, loput ovat selin. Jonon ensimmäinen näkee ohjaajan viittoman mallin kertosäkeen osasta, viitto sen seuraavalle ja niin edelleen kunnes jonon viimeinen viittoo näkemänsä kaikille. Sen jälkeen viitotaan yhdessä alkuperäinen kertosäkeen osa. Näin käydään koko kertosäe läpi jonossa olijoiden vaihtaessa paikkaansa niin, että jonon ensimmäinen siirtyy jonon viimeiseksi aina viitottuaan yhden kertosäkeen osan ohjaajan mallista. Oppija joutuu miettimään viittomia ja mallintamaan ne heti seuraavalle. Kaikki jonossa näkevät myös alkuperäisen mallin omalla vuorollaan ja huomaavat, mitä virheitä viittoessa voi tulla. Opetuksessamme huomasimme, että leikki oli haastava ilman ääntä ja päädyimme siihen, että leirillä seikkailijat leikkivät rikkinäistä puhelinta äänen kanssa.

6.2.1 Ohjelmapisteen toteutus

Seikkailijat olivat Piiru14 leirillä viisi päivää, 22.7.–26.7.2014. He suorittivat kuusi eri ohjelmapistettä. Ohjelmapisteitä oli kaksi päivässä kolmena päivänä peräkkäin, yhdellä pisteellä seikkailijat viettivät kaksi tuntia. Seikkailijoiden ohjelmapisteiden nimet olivat avaruusteemaisia ja viittomiin liittyvän ohjelmapisteen nimi oli MIR. MIR - ohjelmapiste pidettiin leirillä yhteensä kuusi kertaa.

Ohjelmapisteellä oli vastaava henkilö, jonka lisäksi seikkailijoita ohjaamassa oli samoajia ja vaeltajia. Ohjelmapisteen vastaava oli koordinoanut ohjelmapisteen suunnittelua ja toteutusta. Hän oli mukana molemmissa viittomaopetuksissa. Hän oli kerännyt oh-

jelmapisteelle ohjaajia ennen leiriä ja muutamia tuli mukaan vielä leirin alettua. Ohjaajat olivat paikalla hieman vaihtelevasti, mutta pääasiallisesti ohjaajia oli kymmenen. Seikkailijoita oli pisteellä noin 60–90 kerrallaan. Aloitus ja lopetus toteutettiin yhteisesti koko ryhmän kanssa, mutta opetuksen ajaksi ryhmä oli jaettuna kolmeen osaan. Näissä pienemmissä ryhmissä oli aina kaksi tai kolme johtajaa, jotka ohjasivat ja opettivat viittomia. Seikkailijoilla oli myös mukana lähijohtajia, jotka toimivat lasten kanssa leirillä. Lähijohtajat olivat myös mukana harjoittelemassa viittomia ja tukemassa lapsia.

Ohjelmapisteen aluksi kerrottiin yleisiä ohjeita ohjelmapisteellä toimimisesta ja sen sisällöstä. Pienemmissä ryhmissä seikkailijat aloittivat viittomiin tutustumisen eläinviittomien avulla. Ohjaaja kysyi, kuinka he esittäisivät mainittua eläintä ja hetken pohdittuaan kaikki näyttivät omia versioitaan eläimestä. Sen jälkeen ohjaajat näyttivät kyseisen eläimen viittoman. Kaikki eläinviittomat kerrattiin vielä yhdessä viittoen.

Partiolaiset olivat ottaneet ohjelmistoon vielä yhden viittomia kertaavan leikin huomattuaan ensimmäisenä päivänä ohjelman loppuvan kesken. Pienessä ryhmässä leiriläiset asettuivat ringiin, jonka keskelle meni yksi leiriläinen. Keskellä oleva sanoi jonkun eläimen ja osoitti yhtä ringissä seisojaa. Hän, jota osoitettiin, äänteli kyseisen eläimen tavoin ja hänen oikealla ja vasemmalla puolellaan olevat tekivät viittoman. Hitaimmin tehnyt joutui vuorostaan keskelle. Mielestämme leikki tuki oppimista, leiriläisillä näytti olevan hauskaa ja viittomia tuli vielä kerrattua.

Leikin jälkeen oli rikkinäinen puhelin -harjoituksen vuoro. Seikkailijat olivat noin seitsemän henkilön jonoissa ja ohjaaja näytti heille osion kertosaäkeestä. Rikkinäisen puhelimen jälkeen seikkailijat viittoivat ja lauloivat kertosaettä muutamaan kertaan läpi ohjautusti. Kertosaäkeen opettelun jälkeen oli vuorossa ohjelmapisteen johtajien ideoima sokeajono. Jonon viimeinen oli ainoa, jonka silmiä ei sidottu. Hän ohjasi jonon kulkua taputtamalla jonon toiseksi viimeistä sille olkapäälle, johon suuntaan jonon tuli kääntyä. Viesti kulki jonossa ensimmäiselle asti, joka aloitti suunnan muutoksen. Lopuksi kaikki kerääntyivät yhteen ja radiosta soitettiin leirilaulun kertosaettä. Kaikki viittoivat ja lauloivat yhdessä kertosaettä useaan kertaan.

6.2.2 Havainnointi ohjelmapisteellä

Ennen leiriä teimme havainnointilomake (LIITE 1: Havainnointilomake), johon mietimme mitä asioita haluamme havainnoida. Halusimme kiinnittää huomiota muun muassa viittomien oikeellisuuteen ja yleiseen motivaatioon ja ilmapiiriin ohjelmapisteellä. Osallistuimme leirille 25.7.2014 havainnoimaan ohjelmapistettä. Päivän aikana ohjelmapistettä järjestettiin kaksi kertaa: aamulla ja iltapäivällä. Ohjelmapistettä oli pidetty jo kahtena aikaisempana päivänä samalla aikataululla. Ensimmäisillä kerroilla ohjelmapiste oli hakenut muotoaan ja muokkautunut hyväksi kokonaisuudeksi.

Ohjelmapiste oli ohjelmaltaan rauhallinen ja vaati seikkailijoilta keskittymistä. Päivä oli helteinen ja varsinkin keskipäivän ohjelmapisteellä huomasi, että kuumuus vaikeutti keskittymistä. Ohjelmapisteen vetäjien lisäämät toiminnalliset harjoitukset toimivat hyvin tukien viittomien opetuksessa käytettäviä harjoituksia. Jos seikkailijat olisivat joutuneet istumaan paikoillaan koko ohjelmapisteen ajan, olisi keskittyminen herpaantunut enemmän. Huomasimme että nuorempia seikkailijoita viittominen kiinnosti enemmän ja he olivat innostuneempia viittomaan kuin hieman vanhemmat. Yleisesti ottaen tyttöjä kiinnosti viittominen poikia enemmän. Ohjelmapisteen kesto, kaksi tuntia, oli hieman liian pitkä, vaikka ohjelmaa oli lisättykin. Kokonaisuudessaan ohjelmapiste kuitenkin toimi ja ilmapiiri ohjelmassa oli erittäin hyvä.

Ohjelmapisteen vetäjistä suurin osa oli ollut paikalla viittomien opetuskerroilla, muutamia oli tullut avuksi vasta leirillä. Ohjaajista huomasi, että he olivat motivoituneita opettamaan ja että he ovat olleet ennenkin ohjaamassa lapsia. He toimivat seikkailijoiden kanssa hyvin ja innostavasti. Viittomat muistettiin ja ne oli opittu oikein. Täysin vääriä viittomia ei ollut kenelläkään, mutta muutamissa viittomissa huomasimme pientä epätarkkuutta. Toistoja oli liikaa tai käsimuodoissa oli pieniä virheitä. Ohjaajilla ei ollut osaamista viittomista ennen opetustamme, tämän huomioon ottaen viittominen sujui hyvin.

Ohjaajat olisivat voineet korjata seikkailijoiden viittomia enemmän. Korjaaminen näytti tuottavan haastetta, koska he eivät itsekään hallinneet viittomia mielestään riittävän hyvin. Saattaa olla, että meidän läsnäolomme vaikutti myös halukkuuteen korjata viitto-

mia. Korjatessa on osattava näyttää viittoma täysin oikein ja pysähtyä kiinnittämään huomiota viittomaan. Ohjaajista ei kuitenkaan näkynyt yhtään epävarmuutta viittoessa. Kiinnitimme myös huomiota siihen, miten opetusmaneerit tarttuvat. Tunnistimme miten ohjelmapisteellä ohjaajat käyttivät samoja esimerkkejä kuin me käytimme opetuksessamme. He käyttivät myös samoja ilmauksia ja jopa äänenpainoja. He olivat keksineet myös omia muistisääntöjä jotka toimivat oikein hyvin opetuksessa.

Ensimmäisessä havainnoimassamme ohjelmassa mukana olivat sattumalta Sisupartiolaiset, jotka olivat innoissaan viittomista. He selvästi osasivat viittomia jo entuudestaan ja halusivat näyttää taitojaan myös muille. Muutkin seikkailijat omaksuivat viittomat nopeasti ja osasivat viittoa hienosti. Eläinviittomat kiinnostivat yleisesti kaikkia ja ne viitottiin suurin piirtein oikein. Kertosäkeen viittomissa oli enemmän haastetta, mutta myös ne sujuivat hyvin. Paikalla olevat lähijohtajat olisivat voineet osallistua viittomiseen hieman paremmin ja motivoida seikkailijoita viittomaan enemmän. Osa heistä oli innoissaan mukana, mutta nuoremmat johtajat saattoivat olla vain taka-alalla. Jotkut tyytyivät vain odottamaan ohjelmapisteen loppumista osallistumatta itse sen enempää. Mietimme olisimmeko voineet ennakoida tämän ja huomioida heidät jotenkin etukäteen ottamalla heidät mukaan ohjaavaan toimintaan.

Havainnointilomakkeessa olimme ajatelleet rastittavamme ruudun, kun näemme jonkin asian toteutuvan ohjelmapisteellä. Lomakkeessa oli myös *huomioita* kohta, johon ajattelimme kirjoittavamme vain, jos tarvitsee avata jotakin huomiota enemmän. Ohjelmapisteellä ollessamme kirjoitimmekin enimmäkseen asioita *huomioita* kohtaan ja rasti jäivät kokonaan laittamatta. Pelkkä rastitus ei olisi riittänyt tukemaan kaiken näkemämme muistamista. Lomakkeen olisi tarvinnut olla yksityiskohtaisempi esimerkiksi viittomasalla. Kaikkeen ei myöskään voinut osasta varautua etukäteen. Lomakkeesta oli kuitenkin hyötyä ajatustemme jäsentämisessä ja se nopeutti muistiinpanojen tekemistä, koska pystyimme kirjoittamaan havaintojamme oikean otsikon alle. Käytimme apunamme hymiöitä ja huutomerkkejä, joilla saimme nopeasti kirjattua ylös asioita, joita huomioimme ohjelmapisteellä. Kirjoitimme tekstiä lomakkeeseen, mutta silti raportointivaiheessa huomasimme, että tekstitkin olisivat voineet olla vielä tarkempia. Esimerkiksi, jos puhumme viittomaliikkeen toistojen määrästä, olisi ollut tarpeen kirjata myös kyseinen viittoma.

Seuraavana päivänä, 26.7.2014, pidimme leirillä projektipintoihimme liittyen messupistettä, jossa esittelimme puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä. Messuilla leiriläisiä tuli kommentoimaan viitottua leirilaulua ja ohjelmapistettä ja muutenkin asian esillä oloa leirillä. Kommentit olivat kaikki positiivisia ja leiriläiset olivat kiinnostuneet aiheesta.

7 PARTIO KOMMUNIKAATION EDISTÄJÄNÄ

Kohderyhmänä partiolaiset olivat vastaanottavaisia. Havaintojemme perusteella he ottivat viittomat hyvin vastaan ja olivat kiinnostuneita. Partiota harrastaa myös viittomia tai viittomakieltä käyttäviä henkilöitä, joiden mukana olon kautta muutkin partiolaiset ovat nähneet viittomista. Turussa toimii Suomen ainoa kuuro lippukunta Ahertajat, jotka ovat tuoneet viittomakielen näkyväksi Lounais-Suomen alueella (Scoutwiki 2010). Monet partiolaiset opettelevat kokoontumisissaan sormiaakkoset, koska partio ohjelmassa on siihen liittyvä tehtävä. Useimmilla oli siis jo jonkinlaista kosketuspintaa viittomiin.

Leiriläiset saivat tuntumaa viittomiin jo ennen leiriä verkkoon tekemämme materiaalin kautta. Näin he olivat jo orientoituneet opeteltavaan aiheeseen ja osasivat kiinnittää viittomat osaksi leirin teemaa. Verkossa saatavilla oleva materiaali palveli näin opetusta orientoivana materiaalina. Leirin jälkeen materiaali toimi kertaavana ja mieleen palauttavana materiaalina. Videoiden katselukerrat osoittivat, että niitä on katsottu eniten juuri ennen leiriä, mutta myös leirin jälkeen.

Videot toimivat opetuksessa hyvin. Varsinkin laulu herätti kiinnostusta ja innosti viittomaan. Sanasto jäi vähän vähemmälle huomiolle. Tähän saattoi vaikuttaa myös videoiden laatu. Laulu oli hieman paremman laatuinen, koska olimme oppineet sanaston teosta ottamaan paremmin huomioon teknisiä ominaisuuksia. Laulu oli leirillä myös näkyvämmässä roolissa, joka vaikutti katselukertojen määrään. Kuvassimme ja editoimme kaikki videot itse. Ulkopuolisen avun pyytäminen videoiden tekoon olisi parantanut laatua. Editointi sumensi videokuvaa ja viittojan piirteet eivät näkyneet niin terävinä kuin olisimme halunneet. Videot sumentuivat edelleen, kun video ladattiin YouTube -videopalveluun. Olemme kuitenkin tyytyväisiä videoiden keräämään huomioon. Viittomat ovat selkeitä ja näkyvät videolla, vaikka laatu ei olekaan parasta mahdollista. Käytettävissä olevat resurssit huomioiden tavoitteena ei ollut videoiden huippulaatu vaan sisältö.

Videomateriaalin levitys YouTube -videopalvelun kautta osoittautui toimivaksi ratkaisuksi. Kuka tahansa voi löytää viittotun materiaalin, video toimii kaikilla laitteilla, eikä sitä tarvitse erikseen ladata mistään. Videot linkitettiin Piiru14 verkkosivustolle ja leirin

Facebook -ryhmään. Näin leiriläiset saivat tiedon videoista, mutta esimerkiksi hakusanoilla “viitottu laulu” leirilaulu löytyy YouTube -videopalvelusta helposti. Hakusanoilla “viitottu partiosanasto” sanasto avautuu kaikkien asiasta kiinnostuneiden nähtäväksi. Sisumerkin suorittamista varten on tarkoitus myös linkittää tekemämme videot sisu-merkin suoritus ohjeistukseen partio-ohjelma -sivustolle.

Viitotulla puheella tehdyn laulun julkaisussa tapahtui ensin termien sekaannus. Yhteys-henkilömme partiossa julkaisi laulun, ja kirjoitti sen olevan viittomakielinen käännös. Huomasimme virheen ja otimme heti yhteyttä. Kerroimme viitotun puheen ja viittomakielen eroista ja pyysimme korjaamaan asian. Lopputuloksena laulun vieressä on myös pieni tietoisku viitotusta puheesta. Videon yhteydessä oli myös pahoittelut virheestä. Mielestämme virhe kääntyi eduksi opinnäytetyömme tiedon lisäämisen tavoitteen kannalta. Korjaus kiinnitti ihmisten huomion viittomakielen ja viitotun puheen eroihin.

Edelleen opetus toimi yllättävän hyvin. Pohdimme etukäteen, että viittomissa saattaisi esiintyä epätarkkuutta ja virheitä. Leirillä huomasimmekin, että niitä esiintyi todella vähän. Johtajat olivat innostavia ja tarkkoja opettajia. Tämä oli yksi onnistumisen lähtökohdista. Huomasimme, että johtajat opettivat myös samoja muistisääntöjä ja jopa käyttivät samoja äänenpainoja, kuin me opettaessamme. Opetettaessa ryhmää, joka tulee opettamaan saman aiheen eteenpäin, on kiinnitettävä huomiota omaan olemukseen ja opetustyyliin. Opetuksen sisällön lisäksi myös itse opetusta kopioidaan. Opetukselliset metodit tarttuvat huomaamatta.

Pohdimme opetuskertojen määrää, kahden järjestetyn opetuksen lisäksi sovimme kolmannesta kerrasta tarvittaessa. Kaksi kertaa kuitenkin riitti niin opetusta pitävien johtajien, kuin meidänkin mielestämme. Laulu oli nähtävissä verkossa kesäkuun alussa ja opettamamme eläinviittomat olivat helppoja. Eläinviittomista ja laulun kertosäkeestä johtajilla oli myös Papunetissä tehdyt viittomakuvat. Materiaalin avulla jokaisen oli mahdollista muistella viittomia kotona. Opetuksen ajoitus Toukokuussa toimi myös hyvin, leiriin oli vielä muutama kuukausi, jolloin viittomien omaksumiselle jäi hyvin aikaa.

Eläinviittomat toimivat visuaalisuuden herättelijöinä. Ne ovat helppoja oppia ja ovat lapsista mielenkiintoisia. Leiriläisen sanasto oli aluksi vaihtoehtona kertosäkeen kanssa

opetettavaksi. Valitsimme eläinviittomat, jotta leiriläisille ei tulisi liikaa omaksuttavaa. Sanastolle olisi kuitenkin ollut enemmän käyttöä, jos ne olisi opetettu myös leirillä. Osa partioviittomistakin on ikonisia ja helppoja. Tämä materiaali olisi löytynyt laulun tavoin myös verkosta. Partioviittomat ovat neljällä videolla, joten olisimme voineet valita niistä yhden. Näin omaksuttavaa olisi ollut vähemmän. Ohjelmapisteelle eläinviittomat mahdollistivat lapsille hauskan leikin. Ohjelmapisteen aikatauluun olisi mahtunut enemmänkin opetettavaa, mutta lapset tuskin olisivat jaksaneet keskittyä suurempaan määrään viittomia. Laulun kertosakeen opettaminen oli onnistunut valinta, koska laulun rytmisissä viittominen oli lapsista hauskaa. Lapset ovat tottuneet laululeikkeihin, joihin kuuluu käsien liikkeitä. Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista selvittää jäivätkö viittomat leiriläisten mieleen, vaikka ne eivät ole olleet leirin jälkeen aktiivisesti käytössä.

Osallistumisemme leirille osoittautui hyväksi ratkaisuksi tiedonkeruun kannalta. Näimme itse viittomien opetuksen ja huomioimme asioita, joita emme olisi välttämättä osanneet haastattelussa kysyä johtajilta. Leirillä havainnoinnin lisäksi harkitsimme avointa haastattelua johtajille leirin jälkeen. Haastatteluista olisi saattanut saada uutta tietoa, mutta niiden vaatimiin resursseihin nähden hyöty olisi jäänyt vähäiseksi. Saimme mielestämme riittävästi palautetta leirillä havaintojemme tueksi. Huolimatta suunnitelmastamme ja kaiken tekemämme taltiointista Google Drive -pilvipalveluun, vieläkin tarkempi dokumentointi olisi ollut tarpeen. Nykyteknologia mahdollistaa esimerkiksi kännykällä videoiden kuvaamisen. Leirillä olisi ollut helppo taltioida ajatukset heti tuoreeltaan videopäiväkirjan muodossa tai äänitiedostona, tällöin materiaalia huomioista olisi ollut enemmän. Aineiston analysointi olisi ollut kuitenkin raskaampaa.

Partioharrastukseen viittomat sopivat mielestämme erittäin hyvin. Partiolaiset voivat opetella viittomia myös keskenään koloilloissa. Tekemäämme materiaali voi käyttää hyödyksi, mutta lisämateriaali tulisi tarpeeseen. Heille voisi tehdä viittomien opetuspaketin, joka sisältäisi viitottua ja tulostettavaa materiaalia. Näin viittomien opettelu partiossa ei jäisi ainoastaan sormiaakkosten opetteluun. Pelkästään sormiaakkosten opettelu tukee yleistä harhaluuloa, että viittomakieli on yhtä kuin sormiaakkoset. Viittomien opetuspaketti voisi sisältää esimerkiksi viitottuja partiolauluja, partiossa käytettyjä ruokaloruja ja arkipäivän sanastoa. Näin tieto viittomista kulkeutuisi partioharrastajien kautta koteihin ja suuremmalle yleisölle.

LÄHTEET

- Byman, Reijo. 2000. Voiko motivaatiota opettaa? Teoksessa Kansanen, Pertti & Uusikylä, Kari (toim.) Luovuutta motivaatiota, tunteita. Opetuksen tutkimuksen uusia suuntia. Jyväskylä: Ps-kustannus. 25–37
- Fast, Mia & Kalela, Esa 2006. Viitottu puhe suomalaisessa kuulovammaisuutta ja erityispedagogiikkaa koskevassa kirjallisuudessa. Viitotun puheen tutkimushanke. Helsinki: Kuulonhuoltoliitto ry.
- Grönfors Martti 2001. Havaintojen teko aineistonkeräyksen menetelmänä. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1–metodin valinta ja aineiston keruu. Jyväskylä: PS-kustannus. 124–141.
- Grönholm, Pauliina (toim.) 2005. Vartion johtajan käsikirja. Helsinki: Oy Partio Scout Ab.
- Heikkinen, Hannu L. T. 2001. Toimintatutkimus – enemmän kuin tutkimusta? Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1–metodin valinta ja aineiston keruu. Jyväskylä: PS-kustannus. 170–185.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara Paula 2001. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Häkkinen, Kaisa 1994. Kielitieteen perusteet. Helsinki: Yliopistopaino.
- Härmä, Lea & Pelkonen Minna 1992. Viitotun puheen oppikirja. Helsinki: Kuulonhuoltoliitto ry.
- Jantunen, Tommi 2003. Johdatus suomalaisen viittomakielen rakenteeseen. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.
- Jyväskylän Yliopisto. Viitattu 27.11.2014. Havainnointi eli Observointi <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmat/havainnointi-eli-observointi-osallistuminen-ja-kenttaetyoe>
- Kehitysvammaliitto 2013a. Papunet. Viitattu 4.12.2014. <http://papunet.net/tietoa/tukiviittomat-puheen-kehityksen-tukena>
- Kehitysvammaliitto 2013b <http://papunet.net/>
- Kehitysvammaliitto 2013c. Papunet. Viitattu 27.11.2013. <http://www.papunet.net/materiaalia/kuvatyc3b6kalu>
- Kehitysvammaliitto 2013d. Papunet. Viitattu 10.12.2014. <http://www.papunet.net/materiaalia/kuvatyc3b6kalu>
- Kuula, Arja 1999. Toimintatutkimus. Kenttätyötä ja muutospyrkimyksiä. Tampere: Vastapaino.
- Kuuloliitto ry i.a. Kuulokynnys/kommunikaatio. Viitattu 5.11.2014. http://www.kuulokynnys.fi/kuulokynnys/kommunikaatio/kommunikaatiomenetelmat/viitottu_puhe/
- Kuurojen liitto ry i.a. Viittomakieli. Viitattu 5.11.2014. <http://www.kl-deaf.fi/fi-FI/Viittomakieli/>
- Laukkanen, Maija-Liisa 2013. Piiru14 leirin ohjelmapäällikkö. Henkilökohtainen tiedonanto 9.10.2013.
- Lauren, Sirpa 2006. Kielensisäinen tulkkaus. Teoksessa Niina Hytönen & Terhi Rissanen (toim.) Käden käänteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy, 199–225.
- Lindblom-Yläne, Sari & Nevgi, Anne (toim.) 2003. Yliopisto-opettajan käsikirja. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Lindblom-Yläne, Sari & Nevgi, Anne (toim.) 2009. Yliopisto-opettajan käsikirja. Helsinki: WSOYpro Oy.

- Lounais-Suomen partiopiiri. Viitattu 21.1.2014.
<http://www.lounaissuomenpartiopiiri.fi/tapahtumat/leirit>
- Mayer- Johnson. Viitattu 15.12.2014. <http://www.mayer-johnson.com/category/boardmaker-family/software/>
- Mikola, Anna 2014. Piiru14 leirin tiedotusvastaava Sähköpostiviesti 5.2.2014. Vastaanottaja Maarit Costiander.
- Mikola, Anna 2014. Piiru14 leirin tiedotusvastaava. Maarian kämmekät. Turku. Henkilökohtainen tiedonanto 11.2.2014.
- Mikola, Anna 2014. Piiru14 leirin tiedotusvastaava. Maarian kämmekät. Turku. Henkilökohtainen tiedonanto 20.5.2014.
- Niilo-Rämä, Anu (toim.) 2008. Partiojohtajan käsikirja. Helsinki: Oy Partio Scout Ab. Piiru14 i.a.a. Lippukunnille. Viitattu 16.12.2014.
<http://www.piiru14.fi/?p=/lippukunnille/alaleirit>
- Piiru14 i.a.b. Medialle Viitattu 15.12.2014. <http://www.piiru14.fi/?p=/medialle>
- Robson, Colin 2001. Käytännön arvioinnin perusteet. Tampere: Tammer-paino Oy.
- Romppanen, Henna-Riikka 2013. Tampereen tulkkikeskus oy:n hallinnon uudelleenorganisointi. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turun toimipaikka. Viittomakielialan ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Viittomakielentulkki (yamk). Opinnäytetyö.
- Scoutwiki 2010. Viitattu 22.4.2015. <http://fi.scoutwiki.org/Ahertajat>
- Stenberg, Katariina 2011. Riittävän hyvä opettaja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry i.a.a. Tutustu partioon Viitattu 9.6.2014.
<http://www.partio.fi/tutustu-partioon/mita-partiossa-tehdan>
- Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry i.a.b. Maailmanjärjestöt Viitattu 22.4.2015.
<http://www.partio.fi/tietoa-meista/maailmanjarjestot>
- Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry i.a.c. Organisaatio Viitattu 22.4.2015.
<http://www.partio.fi/tietoa-meista/organisaatio>
- Suomen partiolaiset - Finlands scouter ry i.a.d. Ikäkaudet. Viitattu 17.12.2014.
<http://toiminta.partio.fi/partio-ohjelma/ikakaudet>
- Suomen partiolaiset - Finlands scouter ry i.a.e. Seikkailijat Viitattu 16.12.2014.
<http://ohjelma.partio.fi/index.php?title=Seikkailijat>
- Tolvanen, Leena 2009. Cp-vamman vaikutus puheeseen, kieleen ja kommunikaatioon. Teoksessa Kaisa Launonen ja Anna-Maija Korpijaakko-Huuhka (toim.) Kommunikoinnin häiriöt - syitä, ilmenemismuotoja ja kuntoutuksen perusteita. Helsinki: Yliopistopaino. 95–118.
- Virtuaali ammattikorkeakoulu. Oppimiskäsityksistä. Viitattu 6.11.2014.
<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/041005/1081111669900/1085399771565/1085400274915/1085402716101.html>

LIITEET

LIITE 1: Havainnointilomake

Havainnoitava asia	huomioita	
Viittomien oikeellisuus ohjaajilla joita emme opettaneet		
Viittomien oikeellisuus seikkailijoilla		
Viittomien oikeellisuus muilla		
Ohjaajat ovat motivoituneita		
Ohjaajat motivoivat seikkailijoita		
Seikkailijat ovat motivoituneita		
Hyvä ilmapiiri ohjelmapisteellä		
Ohjelmapiste toimii		
Eläinpantomiimi		
Rikkinäinen puhelin		
Viittomien käyttö ohjelmapisteen ulkopuolella		
Viittomia käytetään iltanuotiolla		
Viittomista ollaan yleisesti kiinnostuneita		

LIITE 2: Linkit videoihin

[Partiosanasto 1](#)

[Partiosanasto 2](#)

[Partiosanasto 3](#)

[Partiosanasto 4](#)

[Piirun Leirilaulu viitotulla suomella](#)

LIITE 3: Laulun sanat

Tyttöä tuota pelottaa, kun se julkisesti puhuu.
Sydän tykyttää ja sit se punastuu.
Ei yleensä sano sanaakaan,
ettei paloautoksi ruveta kutsumaan.

Mut hei, sä oot loistava,
ja vaikka sä oisit arempi.
Tehdään yhdessä maailmasta
- piirun verran parempi.
Ja pian sen tytön nähtiin
kurkottavan taivaan tähtiin.
Nyt se antaa palaa vaan,
ja toteuttaa omaa unelmaa.

Poika aina esillä on, keskipisteenä porukan.
Heittää läppää, nostaa naurunremakan.
Mut poikakin vähän jännittää
-kun ei nigeriä osaa pystyttää.

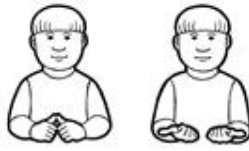

Mut hei, sä oot loistava,
ja vaikka sä oisit arempi.
Tehdään yhdessä maailmasta
- piirun verran parempi.
Ja pian sen pojan nähtiin
kurkottavan taivaan tähtiin.
Nyt se antaa palaa vaan,
ja toteuttaa omaa unelmaa.

Johtajamme kaiken osaa, se meitä opastaa.
Auttaa pulassa ja aina kannustaa.
Mut salaisuus myös sitä riipii,
kun teltassa mörkö sen uniin hiipii.

Mut hei, sä oot loistava,
ja vaikka sä oisit arempi.
Tehdään yhdessä maailmasta
- piirun verran parempi.

Ja pian taas heidät nähtiin
kurkottavan taivaan tähtiin.
Nyt ne antaa palaa vaan,
ja toteuttaa omaa unelmaa.

LIITE 4: Laulun kertosäe viittomakuvilla

			
Mut	hei,	sä oot	loistava,
			
ja vaikka	sä oisit	arempi.	Tehdään
			
yhdessä	maailmasta	piirun verran	parempi.
			
Ja pian	sen tytön/pojan	nähtiin	kurkottavan taivaan
			
tähtiin.	Nyt se	antaa	palaa
			
vaan	ja toteuttaa	omaa	unelmaa.